

LAPPEENRANNAN TEKNILLINEN YLIOPISTO

Kauppätieteiden osasto

Kandidaatintutkielma

Laskentatoimi

Pankkien suorituskyvyn kehitys 2000-luvulla

The Development of Performance in the Banking industry in
the 2000s

17.12.2010

Tekijä: Heikki Nyman

Opponentti: Kerttu Mälkönen

Ohjaaja: Satu Pätäri

Sisällysluettelo

1. Johdanto	2
1.1 Tutkimuksen taustaa	2
1.2 Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimusongelma.....	2
1.3 Tutkimuksen rajaukset	3
1.4 Tutkimusmenetelmä ja aineisto	4
1.5 Tutkielman rakenne.....	5
2. Yrityksen suorituskyvyn mittaaminen	6
2.1 Tilinpäätösanalyysi	6
2.2 Tunnusluvut	11
2.2.1 Kannattavuus.....	11
2.2.2 Tehokkuus	13
2.2.3 Vakavaraisuus.....	14
3. Pankkisektorin taloudellinen kehitys 2000-luvulla	16
3.1 Yleiset taloussuhdanteet 2000-luvulla.....	16
3.2 Pankkitoimiala yleisesti	18
3.3 Kannattavuus	22
3.4 Tehokkuus	25
3.5 Vakavaraisuus.....	27
4. Johtopäätökset ja yhteenveto	30
Lähdeluettelo	32
Liitteet	

1. Johdanto

1.1 Tutkimuksen taustaa

Globaali talouskriisi iski yllättäen loppuvuonna 2008 aiheuttaen pahimman taantumana maailmantaloudessa sitten 1930-luvun. Suomella ei ollut osaa kriisin syntymiseen, mutta oli yksi suurimmista kärsijöistä. Moni toimiala kärsi pahoin kriisistä, mitä ei ollut osattu odottaa. (Rouvinen & Ylä-Anttila 2010, 7)

Talouskriisi vaikutti moniin toimialoihin ja useiden yritysten tulokset suorastaan romahtivat. Irtisanomiset ja lomautukset kasvoivat huomattavasti. Edellisessä lamassa Suomessa erityisesti pankit joutuivat suuriin vaikeuksiin ja heidän tuloksensa olivat pitkään huonot. Kaikki pankkiryhmät kärsivät pankkikriisissä mittavia tappioita ja pankkisektorin kokonaistulos oli tappiollinen vuosina 1991-1995. (Lehtiö 2004, 64-65)

Tämä tutkimus tulee käsittelemään pankkitoimialaa ja sen suorituskyvyn kehitystä 2000-luvulla. 1990-luvun alun lama koetteli pankkitoimialaa ja se muuttuikin huomattavasti sen jälkeen. Tässä tutkimuksessa käydään läpi, mikä oli pankkien taloudellinen tilanne ennen globaalia talouskriisiä ja kuinka kovasti kriisi koetteli niitä. Tutkimuksessa käydään läpi taloudellisia tunnuslukuja ennen talouskriisiä aloittaen vuodesta 2000 ja päättyen vuoteen 2009, jolloin talouskriisi oli päättymässä. Pankkitoimialassa keskitytään erityisesti liikepankkeihin, sillä se on suurin pankkiala. Liikepankit ovat osakeyhtiömuotoisia pankkeja, joiden tarkoitus on tuottaa omistajilleen voittoa.

1.2 Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimusongelma

Tutkimuksessa tutkitaan pankkien suorituskyvyn kehitystä. Tutkimusongelmana on: **”Miten pankkien taloudellinen suorituskyky on kehittynyt 2000-luvulla?”** Tutkimuksessa käydään läpi pankkien suorituskykyä eri taloudellisten mittareiden avulla ennen talouskriisiä ja talouskriisin aikana. Alaongelmina tutkimuksessa käsitellään:

1. Vaikuttiko taluskriisi pankkien suorituskyvyn kehitykseen ja
2. Vaikuttiko pankin koko suorituskyvyn kehitykseen ja taluskriisistä selviämiseen?

Viimeksi, kun Suomessa oli lama, varsinkin säästöpankit tarvitsivat valtion tukea selviytyäkseen. Nyt käynnissä ollut globaali kriisi oli huomattavasti erilainen verrattuna 1990-luvun lamaan, sillä kriisi koetteli koko maailmaa eikä pelkästään vain Suomea. Tutkimuksessa pyritään selvittämään pankkien taloudellista tilannetta ennen taluskriisiä ja kuinka ne selvisivät siitä. Pankkitoimialan sisäisessä vertailussa pystytään näkemään, oliko pankin koolla väliä taluskriisin vaikutuksiin, ja miten pienempien pankkien taloudellinen suorituskyky on kehittynyt 2000-luvulla verrattuna suurimpiin pankkeihin.

1.3 Tutkimuksen rajaukset

Tutkimus käsittelee pelkästään Suomen tilannetta. Kriisi ei ollut Suomen syytä, mutta sen vaikutus Suomeen oli suuri. Pankkitoimiala on pieni toimiala Suomessa, mutta se koskettaa kaikkia kuluttajia. Nykymaailmassa ihminen ei tule toimeen ilman pankkeja. Sen takia pankkien taloudellinen tilanne pitäisi kiinnostaa kaikkia suomalaisia. Tutkimukseen on valittu pelkästään liikepankkeja, koska kaikki suurimmat pankit ovat liikepankkeja. Liikepankki on osakeyhtiömuotoinen talletuspankki, joka toimii normaalin yrityksen tavoin tavoitteena tuottaa voittoa yrityksen omistajille. Liikepankkeihin kuuluu finanssivalvonnan mukaan 15 pankkia vuonna 2009, joista tosin Sofia Pankki Oyj on joutunut selvitystilaan vuonna 2010. (Finanssivalvonta a, 2010)

Tutkimus käsittelee aikaa ennen ja jälkeen taluskriisiä. Aikajänteeksi on valittu 2000-luku. Vertailu lähtee vuodesta 2000, jolloin saadaan kerrytettyä tietoa pankkien taloudellisesta tilanteesta ennen taluskriisiä. Samalla nähdään, kuinka kovin taluskriisi vaikutti niihin ja miten siitä selviydyttiin.

Tutkimuksessa tutkitaan kuuden Suomessa toimivan pankin suorituskyvyn kehitystä. Nämä kaikki kuusi pankkia ovat toimineet koko 2000-luvun, joten saadaan vertailukelpoinen aineisto kaikille pankeille niiden suorituskyvyn kehittymiseen. Nämä kuusi pankkia ovat henkilöstömäärältään kuusi suurinta liikepankkia, mikä on ollut valinta-

kriteerinä. Pankit, joita tutkimuksessa tutkitaan, ovat OP-Pohjola-ryhmä, Nordea Pankki Suomi Oyj, Sampo Pankki Oyj, Aktia Pankki Oyj, Ålandsbanken Abp ja Evli Pankki Oyj.

1.4 Tutkimusmenetelmä ja aineisto

Yritykset julkistavat joka vuosi vuosikertomuksen, josta selviää yrityksen taloudellinen tilanne. Vuosikertomukset ovat pääasiallinen tietolähde tässä tutkimuksessa. Vuosikertomuksista selviää tarpeelliset tiedot yrityksen taloudellisen suorituskyvyn mittaamiseen. Suorituskyvyn mittaamista selvitetään kannattavuuden, vakavaraisuuden ja tehokkuuden näkökulmista. Tutkimuksessa käytetään myös hyväksi finanssivalvonnan www-sivuja, josta löytyy heidän valvottavien pankkien lyhennettyjä tilinpäätöstietoja ja keskeisiä tunnuslukuja. Finanssivalvonta on uusi rahoitus- ja vakuutusvalvontaviranomainen, jolle pääosin siirtyivät 1.1.2009 alkaen entisten Rahoitustarkastuksen ja Vakuutusvalvontaviraston tehtävät. Sen tehtävänä on siis valvoa mm. pankkeja, vakuutus- ja eläkeyhtiöitä, sijoituspalveluyrityksiä, rahastoyrityksiä ja pörssiä. (Finanssivalvonta b, 2010)

Tutkimuksessa käytetään myös hyväksi Finanssialan Keskusliitto ry:n julkaisemiin katsauksiin pankkien vuosittaisesta tuloksesta ja pankkitoimialalla tapahtuvista muutoksista ja näkymistä. Finanssialan Keskusliitto ry on toimialajärjestö, joka edustaa Suomessa toimivia pankkeja, vakuutusyhtiöitä, rahoitusyhtiöitä, arvopaperivälittäjiä, sijoitusrahastoyhtiöitä ja finanssialan työnantajia. (Finanssialan Keskusliitto a, 2010) Heidän Pankit Suomessa -julkaisu kertoo Suomessa toimivista pankeista, niiden toiminnasta ja tuloksesta (Finanssialan Keskusliitto b, 2010).

Tutkimus tulee olemaan deskriptiivinen eli kuvaileva tutkimus. Kuvailevassa tutkimuksessa pyritään kuvailemaan keskeisiä piirteitä ilmiölle. Tärkeää kuvailevassa tutkimuksessa on havaintojen laatu ja luotettavuus. Sen takia yksi lähde tässä tutkimuksessa on juuri Finanssivalvonnan www-sivut ja heidän vuotuiset julkaisut pankkien lyhennetyistä tilinpäätöksistä ja tunnusluvuista. Kuvaileva tutkimus voi olla esimerkiksi tarkkoja kuvauksia henkilöistä, tapahtumista, tilanteista ja prosesseista.

Tämä tutkimus on kuvaileva tutkimus, koska tässä kuvataan pankkien suorituskyvyn kehitystä 2000-luvulla.

1.5 Tutkielman rakenne

Johdannon jälkeinen kappale tulee keskittymään taloudellisten mittareiden taustoihin ja niiden teorioihin. Kappaleessa tutustutaan tilinpäätösanalyysiin ja miten sitä voidaan hyödyntää suorituskyvyn mittaamisessa. Siinä käydään läpi, miten taloudellista tilannetta voidaan mitata kannattavuuden, tehokkuuden ja vakavaraisuuden näkökulmasta pankkitoimialalla, ja tehdään myös valinnat, mitä mittareita tullaan käyttämään empiriaosuudessa.

Kolmannessa kappaleessa tutustutaan aluksi talouskriisin vaikutuksiin yleisesti Suomen kansantalouteen. Katsotaan, miten bruttokansantuote ja vienti muuttuivat talouskriisin tultua. Samalla verrataan Suomen tilannetta muihin maihin. Tämän jälkeen tutustutaan pankkitoimialaan ja esitellään tutkimuksessa olevat pankit. Siinä käydään läpi pankkitoimialan peruspiirteitä ja otetaan esille sen erilaisuus verrattuna muihin toimialoihin. Tämän jälkeen käydään läpi pankkien suorituskykyä erilaisten tunnuslukujen avulla alkaen aina vuodesta 2000 ja nähdään kuinka talouskriisi iski heidän taloudelliseen tilanteeseen.

2. Yrityksen suorituskyvyn mittaaminen

Monet sidosryhmät ovat kiinnostuneita yrityksen taloudellisesta tilanteesta. Asiakkaat, alihankkijat, omistajat, henkilökunta, rahoittajat ja valtio ovat esimerkkejä keitä kiinnostaa, mikä on yrityksen taloudellinen tilanne. Heitä kaikkia kiinnostaa hieman erilaiset asiat. Verottajaa kiinnostaa yrityksen verotettava tulos, alihankkijaa yrityksen maksukyky, omistajia kannattavuus ja rahoittajia yrityksen taloudellinen tilanne luottopäätöksensä perusteeksi. (Salmi 2006, 13)

Suurin tietolähde yrityksen taloudellisesta tilanteesta löytyy vuosittain julkaistavasta tilinpäätöksestä. Tilinpäätös on tarkoitettu yrityksiä sidosryhmien päätöksenteon apuvälineeksi. Tilinpäätöksestä voidaan analysoida eri tunnuslukujen avulla yrityksen taloudellista tilaa, jonka perusteella sitä pystyy vertailemaan kilpailijoihin tai yleisesti toimialaindeksiin. Suomessa tilinpäätökset ovat lakisäätteisiä ja sen laadintaa säätelee kirjanpitolaki ja kirjanpitoasetus. Tilinpäätökseen kuuluu tase, joka kertoo tilinpäätöspäivän taloudellisesta asemasta; tuloslaskelma, joka kuvastaa tuloksen muodostumista; rahoituslaskelma, jossa on annettava selvitys varojen hankinnasta ja niiden käytöstä tilikauden aikana sekä taseen, tuloslaskelman ja rahoituslaskelman liitetiedot (KPL 3:1 1997/1336).

2.1 Tilinpäätösanalyysi

Tilinpäätösanalyysin tarkoituksena on poimia tärkeimmät ja olennaiset asiat tilinpäätöksistä ja muista tietolähteistä. Sen avulla pyritään saamaan hallittava kokonaisuus yrityksen taloudellisesta tilanteesta. Tilinpäätösanalyysissä yritetään selvittää syväliemmin tunnuslukuihin vaikuttavia tekijöitä ja arvioida, ovatko tunnuslukujen saamat arvot satunnaisia vai pidemmän aikavälin muutoksista johtuvia. (Salmi 2006,121; Niskanen 2003, 10)

Ensimmäiset tilinpäätösanalyysit tehtiin 1800-luvun loppupuolella. Rahoittajia alkoi kiinnostaa yrityksiä maksuvalmius, kun taas johtoa yrityksen kannattavuus. Kun current ratio keksittiin 1890-luvun lopulla, katsottiin tilinpäätösanalyysin virallisesti

alkaneen. 1900-luvun alkupuolella erilaisten tunnuslukujen määrä kasvoi ja ensimmäiset absoluuttiset kriteerit syntyivät. Current ratio -tunnusluvulle syntyi absoluuttinen kriteeri 2, jonka alittaminen merkitsi huonoa takaisinmaksukykyä. 1919 Alexander Wall julkaisi ”Study of Credit Barometrics”, jossa hän popularisoi idean käyttää monia tunnuslukuja ja empiirisesti tutkittuja kriteerejä tunnusluvuille. Seuraavalla vuosikymmenellä kiinnostus tunnuslukuihin kasvoi huomattavasti ja sen katsottiin pitkälle johtuvan juuri edellä mainitusta tutkimuksesta. Empiiristä dataa eri yrityksien tilinpäätöksistä alettiin kerätä ja tällä vuosikymmenellä syntyi innostus tunnusluku-analyysien mahdollisuuksiin. Samalla myös ensimmäiset kritiikit syntyivät. Muun muassa Gillman (1925, 212-213) kritisoi, että ne ovat keinotekoisia laskelmia ja kääntävät pois huomion kokonaisvaltaisesta huomiosta yritykseen. 1930-luvulla empiirinen pohja kasvoi analyyseille. Kirjallisuudessa alettiin keskustella tehokkaimmista tunnusluvuista ja samalla myös tutkittiin tunnuslukujen tehokkuudesta ennustamaan taloudellisia vaikutuksia. Eritoten pohdittiin tunnuslukujen hyötyjä. Seuraavilla vuosikymmenillä tehtiin lisätutkimuksia tunnuslukujen ennustettavuudelle. Muun muassa Hickman (1958) löysi, että korkojen hoitokate ja nettotulosprosentti olivat hyviä ennusmerkkejä. Saulnier et al. (1958, 456-481) löysivät todisteita siitä, että yritykset, jotka lainaavat huonoilla current ratio ja nettovarallisuus/velka tunnusluvuilla, olivat enemmän kallellaan lainan laiminlyömiseen. Merwin (1942) taas tutki yritysryhmien jatkuvuutta ja epäjatkuvuutta ja hän osoitti, että epäjatkuvuutta voidaan ennakoita seuraavien tunnuslukujen avulla: 1) nettokäyttöpääoman suhde koko pääomaan, 2) netto-omaisuuden suhde vieraaseen pääomaan ja 3) current ratio. Merwinin tutkimusta pidetään ensimmäisenä korkeatasoisena tutkimuksena, joka liittyy tunnuslukujen ennustamiskykyyn. (Laitinen 1989, 42-46; Horrigan 1968, 285-291)

1960-luvulla tuli tutkimuksiin mukaan pienyritykset. Sanzo (1960) tutki mitä tunnuslukuja pienyritysten johto käyttää ja mitä tunnuslukuja heidän pitäisi käyttää. Lisäksi tutkimukset keskittyivät tunnuslukujen käyttökelpoisuuteen yritysten rahoitusvaikeuksien ja konkurssien ennustamiseen. Vuonna 1966 Beaver julkaisi legendaarisen tutkimuksensa, jossa hän osoitti yksittäisten tunnuslukujen kyvyn ennustaa yritysten rahoitusvaikeuksia (Beaver 1966, 71-111). Samalla vuosikymmenellä myös tutkittiin tunnuslukujen herkkyyttä eri tekijöille. Esimerkiksi Holdren (1964, 70-85) tutki eri varastointimenetelmien, FIFO ja LIFO, vaikutusta eri tunnuslukuihin. Kansainvälisesti alettiin tuntea painetta tilinpäätöskäytäntöjen yhtenäistämiseen, ja vuonna 1973 pe-

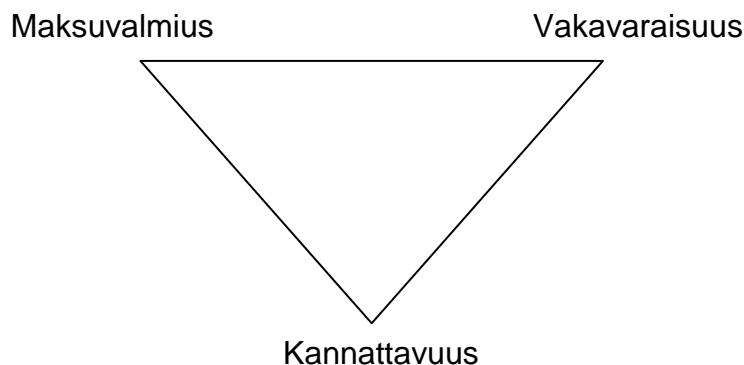
rustettiin International Accounting Standards Committee (IASC), jonka tarkoituksena oli yhdenmukaistaa eri maiden tilinpäätöskäytäntöjä julkaisemalla siihen liittyviä standardeja. Suomessa muodostettiin Yritystutkimusneuvottelukunta, joka julkaisi 1974 ”Yritystutkimuksen tunnusluvut”. Yritystutkimusneuvottelukunta julkaisee edelleen yrityksille ja muille tilinpäätöksistä kiinnostuneille tilinpäätösanalyysioppaita ja heidän uusien tuotos ”Yritystutkimuksen tilinpäätösanalyysi” on julkaistu vuonna 2005. (Laitinen E. K 1989, 47-51; Horrigan 1968,292)

Tilinpäätösanalyysiin liittyy hyvin vahvasti erilaiset ohjeelliset tunnuslukuarvot, joiden mukaan yritystä voidaan arvioida, onko se suoriutunut hyvin vai huonosti. Ohjeellisia tunnuslukuarvoja voi saada monista eri lähteistä ja niitä voi syntyä esimerkiksi tilastoaineistojen ja -menetelmien perusteella. Ohjearvojen tarkoituksena on asettaa yrityksen taloudelliset aikaansaannokset tietynlaisiin raameihin, joista voidaan tehdä eri vertailuja, kuinka yritys pärjäs verrattuna muihin kilpailijoihin tai toimialoihin. Ohjearvojen avulla pystytään tekemään myös johtopäätöksiä yrityksen taloudellisesta tilanteesta ja tulevaisuuden näkymistä.

Yrityksen taloudellisen tilanteen arviointiin liittyy kannattavuus, maksuvalmius ja vakavaraisuus. Nämä kolme ovat yrityksen taloudellisen tilanteen perustekijöitä. Kun arvioidaan tuloksen riittävyttä, puhutaan kannattavuudesta. Tilinpäätökseen kuuluu arvioida myös kannattavuuden kehittymiseen liittyviä riskejä. Vakavaraisuutta tarkastellessa arvioidaan pitkän aikavälin rahoitusrakenteeseen liittyviä riskejä. Maksuvalmiutta arvioidessa keskitytään selvittämään yleensä alle vuoden pituisen aikavälin rahoituksen riittävyyden riskejä. (Niskanen ja Niskanen, 8)

Tilinpäätösanalyysin mittauksen kohteita voidaan esittää seuraavassa kuviossa 1. Yrityksen kannattavuus on kaiken pohjana ja kaikkein tärkein asia. Kannattavuus on yrityksen taloudelliseen menestymiseen suurin vaikuttava tekijä, mutta maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden on hyvä olla tasapainossa, jotta toiminto voisi jatkua. Jos maksuvalmius tai vakavaraisuus romahtaisi, ei auta vaikka kannattavuus olisi kuinka hyvä. Toisaalta hyvä maksuvalmius tai vakavaraisuus ei auta, jos kannattavuus on heikko. Yrityksen taloudellisen menestyksen mittaamisessa on tärkeää ajatella kokonaisuutta eli on tärkeää kiinnittää huomiota kaikkiin osatekijöihin. Jokainen osatekijä on tärkeä, sillä liian yksipuolinen tarkastelu ei anna oikeaa kuvaa yrityksestä. Niin kuin joukkueurheilussakin, yrityksen taloudellinen menestyminen on yhtä vahva kuin

sen heikoin osatekijä. Tämän heikoimman osatekijän löytäminen onkin yksi tilinpäätösanalyysin tärkeimmistä tehtävistä. (Laitinen E. K 1989, 189-190)

Kuvio 1: Yrityksen taloudelliset toimintaedellytykset. (Laitinen, 1986, 44)

Tilinpäätösanalyysin ongelmana on usein runsaudenpula. Erilaisia tunnuslukuja on valtava määrä. Tärkeä periaate tilinpäätösanalyysissä on yksinkertaisuus. Valitaan ainoastaan muutama selkeä tunnusluku, joihin johtopäätökset perustetaan. Suositeltavien tunnuslukujen määrä on 5-7, joka riittää kokonaiskuvan saamiseksi. Mitä enemmän tunnuslukuja käytettäisiin, sitä sekavammaksi niiden tulkinta menisi ja sitä enemmän tunnusluvut sisältäisivät päällekkäistä tietoa. Tärkeää onkin, että tunnusluku mittaa juuri sitä mitä sen on tarkoituskin mitata. (Laitinen E. K 1986, 24)

Tilinpäätöksestä tehtävät johtopäätökset ovat aina subjektiivisia eli niihin vaikuttaa tulkitsijan oma arvomaailma. Tulkitsijan arvomaailma perustuu hänen kokemuksiinsa, persoonallisuuteen, koulutukseen ja kulttuuriympäristöön, jossa hän elää. Erilaisten standardien avulla pyritään pienentämään näiden tekijöiden vaikutuksia johtopäätöksiin. (Laitinen E. K 1989, 63-64). Kansainväliset tilinpäätösstandardit IFRS (International Financial Reporting Standards) tulivat suomalaisten pörssiyritysten käytäntöön viimeistään vuonna 2005. IFRS-tilinpäätösstandardien tarkoituksena on palvella sijoittajia yhdistämällä tilinpäätöskäytäntöjä ja samalla kansainvälisesti tapahtuva vertailu helpottuu.

Tilinpäätösanalyysiin kuuluu tunnuslukuanalyysi, jonka tarkoituksena on tiivistää tilinpäätöksestä saatavaa informaatiota. Se on analyysimuodoista suppein ja yksinkertaisin ja sen katsotaankin olevan eräänlainen varsinaisen tilinpäätösanalyysin tiivistelmä. (Niskanen & Niskanen 2003, 9) Tunnusluvut ovat tilinpäätöksestä lasket-

tuja mittareita, jotka on kehitetty mittaamaan yrityksen taloudellista suorituskykyä. Tunnuslukuanalyysi jaetaan yleensä kolmeen eri ryhmään. Kannattavuuteen (profitability), vakavaraisuuteen (solvency) ja maksuvalmiuteen (liquidity). Tunnusluvut esitetään yleensä suhdelukumuotoisina. Tämä johtuu ennen kaikkea siitä, että suhdelukumuotoisuus mahdollistaa vertailun erikokoisten ja eri toimialoilla toimivien yritysten välillä. Jotta vertailu eri yritysten ja vuosien välillä on mahdollista, tunnuslukujen on täytettävä niin sanottu proportionaalisuuden vaatimus eli tunnuslukujen on annettava sama arvo yrityksen koosta riippumatta, jos ne ovat esimerkiksi yhtä kannattavia. Suhdelukujen avulla saadaan siis erikokoiset yritykset ja eri kaudet vertailukelpoiksi keskenään.

Tunnuslukujen pohjana on tilinpäätösaineisto ja mittatulosten tarkkuus riippuu ennen kaikkea sen luotettavuudesta. Tunnuslukujen toimivuutta voidaan katsoa kahdesta eri tekijästä. Ensimmäinen on tunnusluvun kyky mitata juuri sitä ominaisuutta, mitä sen on tarkoitus mitata. Katsotaan siis tunnusluvun validiteettia. Tunnusluvun katsotaan olevan validi, kun sen antamat tulokset ovat keskimäärin oikeita eli harhattomia. Toinen tekijä on tunnusluvun kyky antaa ei-sattumanvaraisia mittaustuloksia. Tätä kutsutaan tunnusluvun luotettavuudeksi eli reliabiliteetiksi. Tunnusluku on luotettava silloin, kun sen antamien mittaustulosten hajonta on pieni. (Niskanen & Niskanen 2003, 111)

Tunnuslukuanalyysiin liittyy keskeisenä osana tunnuslukujen avulla tehtävä arviointi ja vertailu. Tunnusluvut pitääkin suhteuttaa johonkin vertailutietoon, jotta nähdään miten yritys on pärjännyt verrattuna muihin yrityksiin ja miten se on pärjännyt verrattuna edellisiin vuosiin. Koska tunnusluvut lasketaan jonkinlaisena suhdelukuna, pystytään vertailemaan erikokoisia yrityksiä keskenään. Vertailutyypit voidaan jaotella tiettyä vuotta koskevaan ajalliseen poikkileikkausanalyysiin ja peräkkäisten vuosien aikasarja-analyysiin. Poikkileikkausanalyysissä yritystä verrataan yhtenä tietynä vuonna muihin yrityksiin joko samalla toimialalla tai toimialan keskiarvoihin. Aikasarja-analyysissä seurataan yrityksen taloudellista tilannetta pidemmällä aikavälillä, jolloin saadaan tietoa kuinka taloudellinen tila on kehittynyt. (Niskanen & Niskanen 2003, 111)

2.2 Tunnusluvut

Pankkitoimialalla tilinpäätökset ovat hieman erilaisia kuin niin sanotut normaalit tilinpäätökset, joten myös tunnusluvut, joita tutkimuksessa käytetään, ovat hieman poikkeavia. Tilinpäätökset ovat erilaisia, koska pankkien kirjanpitoikäytännöistä vastaa Finanssivalvonta, joka on rahoitus- ja vakuutusvalvontaviranomainen. Finanssivalvonta säätelee, antaa lupia ja ennen kaikkea valvoo finanssimarkkinoita, jotta sen toiminta olisi vakaata ja luotettavaa. Finanssivalvonta perustettiin 1.1.2009 ja sinne siirtyivät entisten Rahoitustarkastuksen ja Vakuutusvalvontaviranomaisten tehtävät. Finanssivalvonta toimii hallinnollisesti Suomen Pankin yhteydessä, mutta on päätöksenteossaan itsenäinen.

Finanssivalvonta esittää standardissaan, että toimintakertomuksessa esitettäisiin keskeisiä tuloslaskelma- ja tase-eriä, jotka kuvaavat valvottavan toimintaa, kannattavuutta ja taloudellista asemaa. Valvottava saa itse päättää, mitkä tuloslaskelman- ja taseenerät täyttävät nämä kriteerit. (Finanssivalvonta c, 2010, 105). Esimerkiksi liikevaihto ei sisälly sellaisenaan tuloslaskelmaan johtuen toimialan erityispiirteistä.

Yleisesti taloudellista suorituskykyä tutkittaessa, tutkitaan kannattavuutta, vakavaraisuutta ja maksuvalmiutta. Tässä tutkimuksessa käytetään kuitenkin maksuvalmiuden tilalla tehokkuutta. Pankkialalla maksuvalmiudella tarkoitetaan pankkien kykyä taata kohtuullisella hinnalla rahoituksen riittävyys vastaamaan pankille lunastettavaksi esitettäviä sitoumuksia kaikkina ajankohtina (Taloussanommat 2010). Pankeilla on oltava niin sanottu kassavaranto, johon luetaan laissa määritellyt helposti rahaksi muutettavat saamiset ja rahavarat (Kontkanen 2008, 31). Pankit eivät suoraan ilmoita vuosikertomuksissaan maksuvalmiuden tunnuslukuja, joten tässä tutkimuksessa ei tarkastella maksuvalmiutta juuri sellaisenaan, miten sitä on yleensä tarkasteltu yrityksen taloudellisen tilanteen selvittämiseksi.

2.2.1 Kannattavuus

Kannattavuus muodostaa aina yrityksen toiminnan perusedellytyksen. Sen pitäisi kiinnostaa kaikkia sidosryhmiä, sillä ilman kannattavaa toimintaa ei yritystä kannata

harjoittaa. Lev (1974) on todennut kannattavuuden olevan yrityksen tehokkuutta omistajien ja luotonantajien sijoittaman pääoman hyödyntämisessä. Kettunen, Mäkinen ja Neilimo (1980) puolestaan määrittivät kannattavuuden sen pitkän tähtäimen tulontuottamiskyvyksi suhteutettuna eri sidosryhmien yrityksille kohdistamiin vaatimuksiin. (Laitinen, 1989,174, 180)

Kannattavuus merkitsee sitä, että yrityksen toiminta on taloudellista ja tulosta tuottavaa. Yksinkertaisimmillaan kannattavuus esitetäänkin tuottojen ja kulujen erotuksena. Kannattavuus on tärkeää kuvata suhteellisesti, sillä vain siten saadaan erikokoiset yritykset ja eri kaudet vertailukelpoisiksi. Pelkkä liikevoitto ei sinällään kerro, onko yritys toiminut kannattavasti, vaan se pitäisi suhteuttaa johonkin tilinpäätöserään.

Pankkitoimialalla kannattavuutta mitataan suunnilleen samoilla tunnusluvuilla kuin muillakin toimialoilla. Kannattavuutta mitataan etenkin erilaisten pääomien tuottoprosentteilla. Tässä tutkimuksessa käytetään kannattavuuden mittaamiseksi oman pääoman tuottoprosenttia eli ROE:ta (return on equity) ja koko pääoman tuottoprosentti eli ROA:ta (return on assets).

Oman pääoman tuottoprosentti eli ROE on hyvin suosittu kannattavuuden mittari (Niskanen & Niskanen, 117). Yhdessä ROA:n kanssa se on luultavammin levinnein mittari taloudellisen suorituskyvyn mittaamisessa. Monteiron (2006,3) mukaan ROE on tärkein tunnusluku, jota sijoittajan tulisi tarkastella (De Wet Du Toit, 60). ROE mittaa yrityksen kykyä tehdä tuottoa omistajilta saaduille pääomille. Finanssivalvonta esittää ROE:n kaavan (1) seuraavalla tavalla:

(1)

Kyseinen tunnusluku kuvastaa siis yrityksen kykyä huolehtia omistajilta saaduista pääomista. Se kertoo kuinka paljon pankki pystyy hankkimaan omille pääomille tuottoa. Tunnusluvun osoittaja saadaan tuloslaskelmasta. Nimittäjä tulee taas taseesta. Usein ROE esitetään yksinkertaisemmin siten, että tilikauden voitto jaettaisiin omalla pääomalla, mutta tässä tutkimuksessa käytetään Finanssivalvonnan esittämää tapaa

johtuen siitä, että tutkimus keskittyy pankkitoimialaan. Yleisesti pankkia pidetään kannattavana silloin, kun ROE ylittää 10 prosenttia. Silloin, kun ROE ylittää 15 prosenttia, pidetään pankkia erittäin kannattavana. (Kontkanen 2008, 79)

ROA eli koko pääoman tuotto-prosentti on toinen hyvin yleinen ja levinnyt kannattavuuden tunnusluku. Finanssivalvonta määrittää ROA:n laskemisen seuraavassa kaavassa (2):

(2)

ROA saadaan, kun suhteutetaan tilikauden tulos taseeseen. Tunnusluku kertoo yleisestä kannattavuudesta eli kuinka paljon pankki on saanut kerrytettyä tuottoa käytävissä olevilla tasevaroilla. Silloin kun ROA on suurempi kuin 1, pidetään pankkia kannattavana. Silloin liikevoitto on kasvanut nopeammin kuin tase. (Kontkanen 2008, 79)

2.2.2 Tehokkuus

Pankkitoimialalla käytetään tehokkuuden mittaamiseksi kulu/tuotto-tunnuslukua. Kyseinen tunnusluku mittaa toiminnan tehokkuutta. Tehokkuus kertoo, missä suhteessa pankkien kulut ja tuotot ovat. Finanssivalvonta esittää tunnusluvun seuraavan kaavan (3) mukaisesti

(3)

Kulu/tuotto-tunnuslukua esitetään yleisesti C/I (costs/incomes) muodossa, jota käytetään tässä tutkimuksessa tästä edespäin. Tehokkuusluku C/I lasketaan siis kulujen ja tuottojen välisestä suhteesta. Mitä pienempi luku on, sitä tehokkaampaa katsotaan pankin toiminta olleen. Yleisesti ottaen pankin katsotaan olleen tehokas, kun C/I on lähellä arvoa 50 tai sen alle. Tehokkuus on tärkeää pankeille, koska se korreloi lähei-

sesti kannattavuuden kanssa. Alhainen tehokkuusluku osoittaa, että pankilla on kulut kurissa ja samalla tuotot kasvussa. (Wood, 2007, 29)

2.2.3 Vakavaraisuus

Vakavaraisuudessa on kyse yrityksen kyvystä suoriutua sitoumuksistaan pitkällä aikavälillä. Sen johdosta vakavaraisuuden tunnusluvut kuvastavatkin yleensä oman pääoman ja vieraan pääoman suhdetta. Pankkialalla vakavaraisuus on erittäin keskeinen tekijä ja siihen kiinnitetään kansainvälisestikin suurta huomiota. Pankkien vakavaraisuutta on säännelty vuodesta 1988 hyväksytyllä ja vuonna 2004 uudistetulla Baselin komitean suosituksella ja siihen pohjautuvalla EU-direktiivillä. Baselin komitea toimii Kansainvälisen järjestelypankin BIS (Bank for International Settlements) yhteydessä. Vakavaraisuusvaatimukset otettiin viimeistään käyttöön pankeissa vuoden 2008 alusta lähtien. Viimeisimmän uudistuksen tarkoituksena on ottaa pankkitoimintaan liittyvät riskit aiempaa paremmin huomioon laskettaessa, mikä määrä pankille tulee olla omia varoja suhteessa sen ottamiin riskeihin. (Kontkanen 2008, 30) Vakavaraisuussuhdeluku lasketaan Finanssivalvonnan mukaan seuraavan kaavan (4) mukaisesti:

(4)

Vakavaraisuussuhdeluku kertoo pankin riskinottokyvystä ja sen alaraja on määritelty 8 % tasolle. Mitä suurempi vakavaraisuussuhdeluku pankeilla on, sitä paremmin pankki kestää toiminnallisia tappioita ja pystyy lisäämään toiminnan volyyymia hallitun riskinoton kautta.

Toinen vakavaraisuutta mittaava luku, jota tutkimuksessa käytetään, on omavaraisuusaste. Pankin riskien kattamiseen käytettävissä olevien varojen ytimen muodostaa oma pääoma. Oma pääoma on pankkialalla huomattavasti alhaisempi verrattuna muihin toimialoihin. Yleensä yli 90 % pankkien pääomasta on velkaa yleisölle tai muille luottolaitoksille. Pankeissa tämä velka on pääosin koostunut yleisön talletuk-

sista. Omavaraisuusaste esitetään Finanssivalvonnan kaavan (5) mukaisesti seuraavasti:

(5)

Tunnusluvun jaettavana ja jakajana olevat arvot lasketaan tilinpäätöspäivän arvojen perusteella. Oma pääoma on pankin puskuri huonoja aikoja varten. Sen takia omavaraisuusasteen lähestyessä nollaa, on pankki suurissa vaikeuksissa.

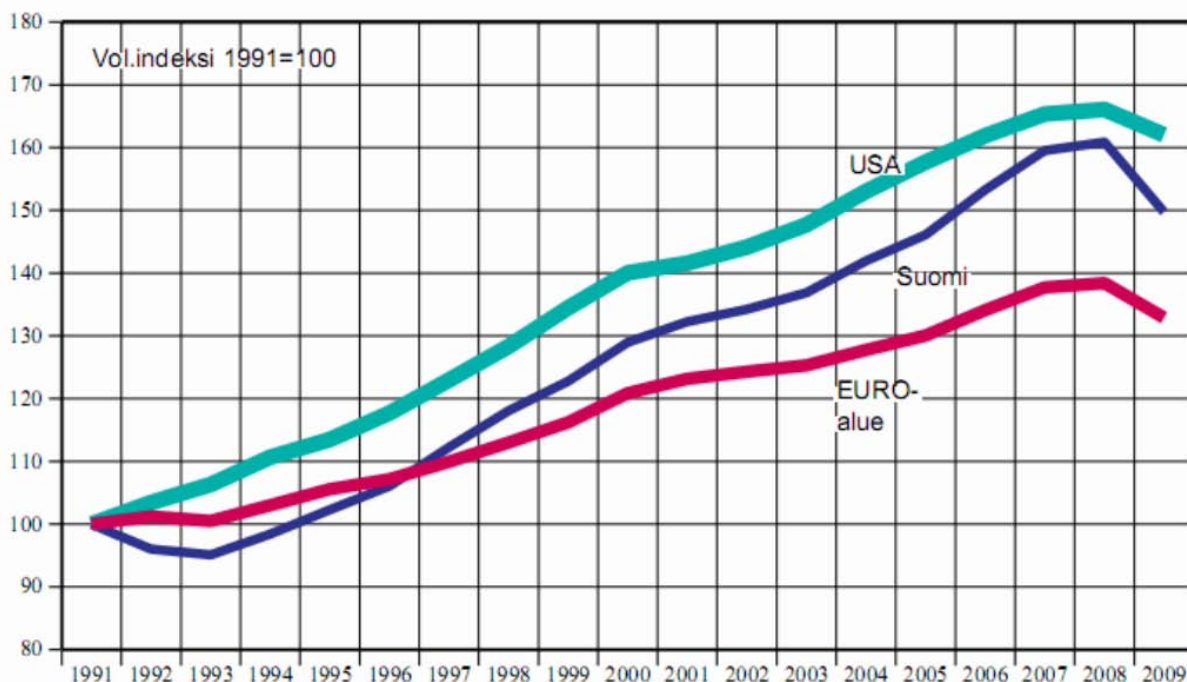
Tutkimuksessa käytetään viittä eri tunnuslukua suorituskyvyn kehityksen mittaamiseen. Nämä viisi tunnuslukua mittaavat kannattavuutta, tehokkuutta ja vakavaraisuutta. Näin saadaan kokonaiskuva taloudellisesta tilanteesta. Tunnuslukujen avulla voidaan verrata isojen ja pienien pankkien taloudellista tilannetta 2000-luvulla ja samalla nähdään onko niissä eroja. Tunnuslukujen avulla nähdään myös talouskriisin vaikutuksia taloudelliseen tilanteeseen.

3. Pankkisektorin taloudellinen kehitys 2000-luvulla

3.1 Yleiset taloussuhdanteet 2000-luvulla

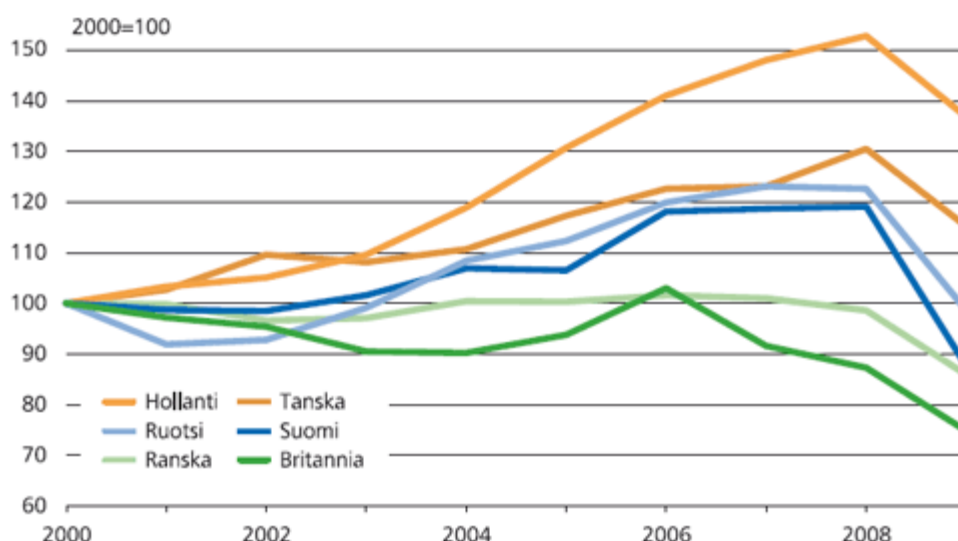
Taluskriisi iski yllättäen loppuvuonna 2008. Kriisi oli ensimmäinen globalisoituneen maailmantalouden taantuma ja laajuudeltaan se on verrattavissa 1930-luvun suureen lamaan. Kriisi alkoi Yhdysvalloista ja levisi ympäri maailmaa. Syitä kriisin syntymiseen olivat arvopaperi- ja asuntomarkkinoiden kupla, jota edesauttoi Yhdysvaltojen keinotekoisesti alhainen korkotaso, sekä rahoitussektorin innovaatiot, ylilyönnit markkinoilla ja asianmukaisen sääntelyn puute. Kriisin rakenteelliset muutokset olivat merkittäviä. Aasian, lähinnä Kiinan ja Intian, taloudellinen ja poliittinen painoarvo kasvoi maailmassa, kun taas Yhdysvaltain ja Euroopan suhteellinen asema heikentyi. (Rouvinen & Ylä-Anttila, 2010, 7)

Suomeen kriisi iski kovemmin kuin useimpiin muihin kehittyneisiin maihin. Vienti romahti ja BKT (bruttokansantuote) supistui enemmän kuin milloinkaan rauhan aikana. Kuviosta 2 huomataan kuinka Suomen BKT laskee jyrkemmin kuin muilla mailla. Suurin syy tähän oli maailmanlaajuinen investointitavaroiden kysynnän tyrehtyminen, joka vaikutti Suomeen raskaammin kuin muihin maihin.

Kuvio 2. Bruttokansantuotto eri maissa. (Elinkeinoelämän Keskusliitto, 2010)

Maailman kauppajärjestö WTO:n (World Trade Organization) mukaan tavarakauppa kasvoi vuosina 2000-2008 keskimäärin 5 %, mutta vuonna 2008 enää 1,5 %. Tämä näkyi eritoten viennistä riippuvaisissa maissa. Suomessa viennin volyymi kasvoi aina vuoteen 2009 asti, mutta lähes 30 % pudotus vuonna 2009 oli poikkeuksellisen raju. Kuviossa 3 on kuvattu viennin kehitystä 2000-2009 siten, että vuoden 2000 arvo on laitettu lähtöarvoksi, johon muita vuosia verrataan. Suomen pudotus vuonna 2009 on ollut muita rajumpi ja kuviosta huomataan, että vienti putosi selvästi alle vuoden 2000 tason. Ruotsissa tilanne oli suurin piirtein samanlainen, mutta pudotus ei ollut niin raju kuin Suomessa. Tanskassa ja Hollannissa vienti putosi reilusti, mutta jäi silti selvästi vuoden 2000 yläpuolelle. Suurien talousmaiden, Ranskan ja Britannian vienti on pysytellyt hädän tuskin vuoden 2000 tasolla ja nyt vienti on reilusti sen alapuolella.

Kuvio 3: Viennin kehitys 2000-2009. (Tilastokeskus, 2010)

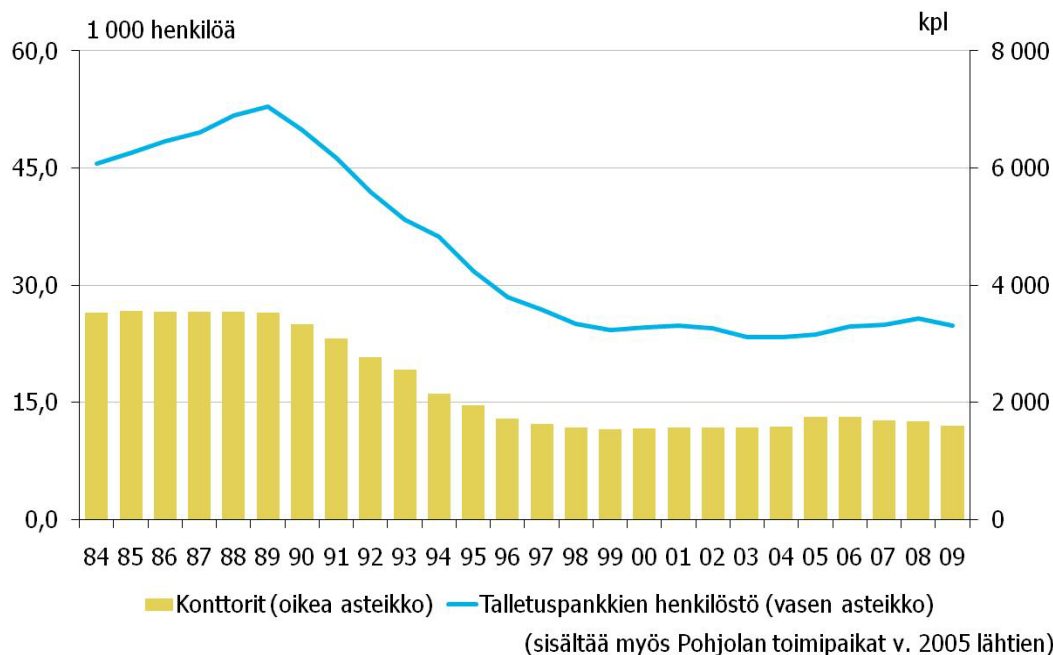
Taluskriisi iski siis Suomeen hyvinkin voimakkaasti tuoden taloudellista epävarmuutta. Muualla maailmassa oltiin myös suurissa vaikeuksissa. Monet valtiot joutuivat kasvattamaan omistuksiaan pankeissa, jotta niiden toiminta turvattaisiin. Yhdysvalloissa suuret autonvalmistajat General Motors ja Chrysler joutuivat pyytämään valtiolta elvytyspakettia selviytyäkseen taluskriisistä. Euroopassa valtiot tukivat pankkien pääomia. Muun muassa Islannissa lähes kaikki pankit joutuivat valtion haltuun ja maa joutui hakemaan hätäapua kansainväliseltä valuuttarahastolta IMF:ltä (International Monetary Fund) vuonna 2008.

3.2 Pankkitoimiala yleisesti

Pankkitoimiala on liiketoiminnaltaan hyvin omanlaatuinen verrattuna muihin toimialoihin. Alalle ei pääse ilman lupaviranomaisen hyväksyntää, ja toimijoita säännellään hyvin tarkasti. Suomessa tätä hoitaa Finanssivalvonta ja sen tehtävät ja tavoitteet on kirjattu lakiin Finanssivalvonnasta. Sääntelyn tarkoituksena on, että toimialalla toimisi vain sellaiset yritykset, jotka pystyvät kohtaamaan toimialaan liittyvät riskit.

Suomessa toimii kolmenlaisia talletuspankkeja. Liikepankit ovat osakemuotoisia yrityksiä, joiden tarkoituksena on tuottaa voittoa omistajilleen. Säästöpankkien erityistarkoituksena on säästämisen edistäminen. Osuuspankit ovat osuuskuntamuotoisia, joiden asiakkaat omistavat osuuden pankista, kun he liittyvät jäseniksi. Kansainvälisesti verrattuna pankkien lukumäärä on melko korkea. Tämä johtuu OP-Pohjola-ryhmään kuuluvien osuuspankkien sekä säästöpankkien ja paikallisosuuspankkien korkeasta lukumäärästä.

Kuviosta 4 nähdään, että pankkitoimialalla toimivien henkilöstön määrä on pysynyt suurin piirtein samalla tasolla 90-luvun puolivälin jälkeen. Henkilöstön määrä koko pankkialalla vuonna 2009 oli 31 731 henkilöä, kun vuonna 2000 se oli 29 496. Silti vuoden 1989 lukuihin on pitkä matka, jolloin henkilöstön määrä pankkitoimialalla oli 53 000. Konttoreiden määrä on myös kasvanut hiukan. Vuonna 2000 niitä oli 1 550, kun vuonna 2009 niitä oli 1 606.

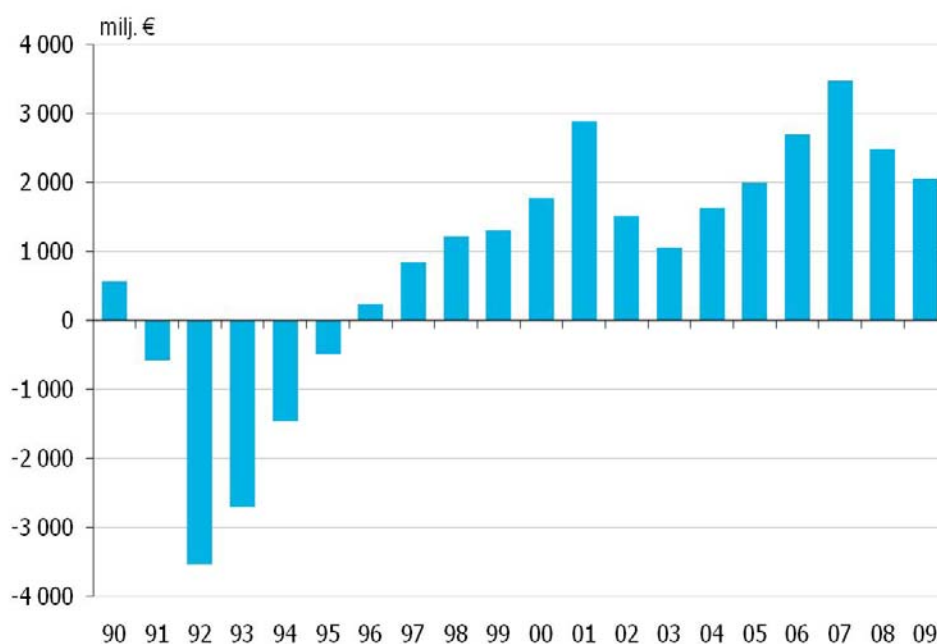
Kuvio 4: Talletuspankkien henkilöstö ja konttorit. (Pankit Suomessa 2009).
(sisältää myös Pohjolan toimipaikat v. 2005 lähtien)

Nykyisin konttoriverkosto on keskittynyt asiakkaiden vaativimpien pankkiasioiden hoitoon. Tiskillä asiointi on vähentynyt Internet- ja puhelinpankkipalveluiden suosion kasvamisen johdosta. Lähes 70 prosenttia suomalaisista käyttää nykyään säännöllisesti pankkipalveluja verkon kautta. Suosituimmat ja käytetyimmät palvelut ovat laskunmaksupalvelut ja tilitapahtumien seuraaminen. Työvoiman tarve tulee kasvamaan pankkialalla lähivuosina eläkkeelle siirtymisten vuoksi. (Kontkanen 2009, 64,66)

Pankkien määrässä on vuosikymmenen aikana tapahtunut pieniä muutoksia. Vuonna 2002 Suomessa toimi 344 pankkia, joista 11 oli liikepankkeja, 243 osuuspankkiryhmään kuuluvia osuuspankkeja, 42 paikallisosuuspankkeja, 40 säästöpankkia ja 8 ulkomaisten luottolaitoksien sivukonttoreita. Vuonna 2009 Suomessa oli 325 pankkia, joista 15 oli liikepankkeja, 220 osuuspankkeja, 42 paikallisosuuspankkeja, 35 säästöpankkeja ja 13 ulkomaisten luottolaitoksien sivukonttoreita. Luvuista huomataan, että varsinkin ulkomaisten pankkien määrä on kasvanut. Samalla osuuspankkien ja säästöpankkien määrä on tippunut, kun taas liikepankkien määrä on noussut. (Pankit Suomessa 2002, 2009)

1990-luvulla pankkisektori koki voimakkaan rakennemuutoksen. Mikään pankki ei joutunut konkurssiin, mutta omistussuhteet muuttuivat ja pankkiryhmät jakaantuivat ja

fuusioituivat toisiinsa. Kuviosta 5 huomataan, että pahimpien lamavuosien aikana pankkisektorin kokonaisliikevoitto oli negatiivinen, mutta vuosikymmenen loppuvuosilla toiminta oli saatu käännytettyä voitolliseksi. 2000-luku on kokonaisuudessaan ollut joka vuosi voitollinen ja pankit ovat tehneet myös ennätystuloksia. Kuviosta huomataan myös alustavasti, että talouskriisi ei liikevoitollisesti juurikaan vaikuttanut pankkien tulokseen.

Kuvio 5: Pankkien liikevoiton kehitys 1990-2009. (Pankit Suomessa 2009)

Kolme suurinta pankkikonsernia ovat OP-Pohjola-ryhmä, Nordea Pankki Suomi ja Sampo Pankki, joiden markkinaosuus on yhteensä 77 prosenttia. Suurimpana OP-Pohjola-ryhmä 33,2 % markkinaosuudellaan, kun taas Nordea Pankki Suomi on heti perässä 32,0 %. Sampo Pankki on sitten selvästi pienempi 12,1 % markkinaosuudellaan. Kolme muuta liikepankkia, jotka tässä tutkimuksessa käydään läpi, ovat verrattain pieniä suurimpiin nähden. Aktia Pankilla on 2,8 % - ja Ålandsbankenilla 1,3 % -osuus. Evli Pankki kuuluu ryhmään muut, jolla on yhteensä 5,6 % -osuus. (Liite 1) Henkilöstömäärältään suurin pankki on OP-Pohjola-ryhmä, kun taas taseeltaan suurin on Nordea Pankki Suomi. (Liite 2).

Nykyinen OP-Pohjola-ryhmä muodostui vuonna 2005, kun Pohjola liittyi Osuuspankkiryhmään tuoden vahinkovakuutuksen uudeksi liiketoiminta-alueeksi. Sitä ennen OP-Pohjola kulki OP-ryhmän nimellä. OP-Pohjolan toiminta-ajatuksena on edistää omistajajäsenien, asiakkaiden ja toimintaympäristön taloudellista menestystä, turvallisuutta ja hyvinvointia. OP-Pohjolan muodostavat 218 osuuspankkia sekä niiden omistamat OP-Keskus ja sen tytä- ja lähiyhteisöt, joista merkittävin on Pohjola Pankki Oyj. OP-Pohjolalla oli vuonna 2009 työntekijöitä 12 504 ja toimipaikkoja Suomessa 583.

Nordea on kansainvälinen pankkiryhmä, jolla on toimintaa Pohjoismaissa ja Itä-Euroopassa. Suomessa Nordea toimii Nordea Pankki Suomi Oyj nimellä ruotsalaisen Nordean tytäryhtiönä. Tässä tutkimuksessa käytetään pelkästään Nordea Pankki Suomi Oyj:n lukuja, jotta säilytetään vertailtavuus muiden pankkien kanssa. Nordea Pankki Suomi Oyj:llä oli vuonna 2009 10 048 henkilöä töissä ja konttoreita 308.

Sampo Pankki oli ennen Leonia, mutta vuonna 2001 se muuttui Sampo Pankiksi. Vuonna 2007 Sampo Pankista tuli osa pohjoismaista Danske Bank -konsernia. Sampo Pankki on Danske Bankin 100 % omistama tytäryhtiö. Toiminta on jatkunut kuitenkin samalla nimellä ja Suomen toiminnasta vastaa Suomessa toimiva oma toimitusjohtaja. Sampo Pankilla oli vuonna 2009 2 702 työntekijää ja konttoreita 121.

Aktia tunnettiin vuoteen 2008 asti Aktia Säästöpankkina, jolloin se listautui Helsingin pörssiin ja luopui säästöpankkistatuksestaan. Aktia Säästöpankki Oyj:n pankkitoiminta siirrettiin Aktia Pankki Oyj:hin syyskuussa 2008. Sen toiminta-alue keskittyy pääkaupunki- ja rannikkoseutuun ja muutamiin sisämaan kaupunkeihin. Vuonna 2009 Aktia-konsernilla oli 1 409 työntekijää ja 72 konttoria.

Ålandsbanken on Maarianhaminassa pääkonttoria pitävä pörssiyhtiö. Sillä on Ahvenanmaalla 19 konttoria ja manner-suomessa 8 konttoria. Ahvenanmaalla Ålandsbanken on markkinajohtaja ja sillä on siellä yhteiskunnallisempi asema kuin manner-suomessa. Työntekijöitä Ålandsbankenilla oli vuonna 2009 641 henkilöä.

Evli Pankki Oyj on riippumaton investointi- ja varainhoitopankki, joka tarjoaa varallisuudenhoitoa, osake- ja johdannaisvälitystä, sijoitustutkimusta ja corporate finance –palveluja. Evli on perustettu vuonna 1985. Evlillä on toimipisteitä Suomessa, Ruot-

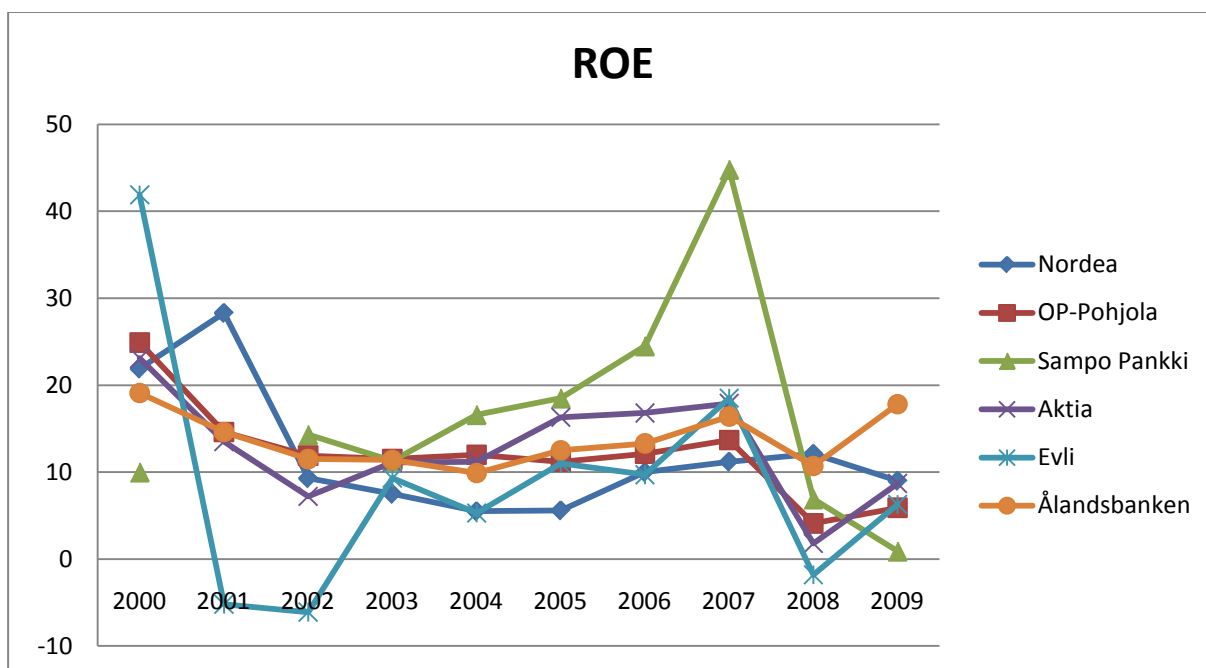
sisä, Virossa, Liettuassa ja Venäjällä. Vuonna 2009 Evlillä oli palveluksessa 287 henkilöä konttoreita Suomessa 3.

Tunnusluvut, joita tässä tutkimuksessa käytetään, ovat pääasiassa kerätty Finanssi- valvonnan sivuilta, koska se kokoaa melkein kaikki tutkimuksessa käytettävät tunnus- luvut yhteen paikkaan, jolloin vertailtavuus ja luotettavuus paranevat. Ainoastaan omavaraisuusaste ja ROE on kerätty erikseen jokaisen pankin vuosittaisesta vuosi- kertomuksesta. OP-Pohjola tekee pienen poikkeuksen, sillä sen kaikki tunnuslukutie- dot on kerätty sen vuosikertomuksista, sillä se oli ainoa paikka, mistä saadaan koko konsernin luvut selvitettyä. Finanssivalvonta ei myöskään julkaise vuosien 2000 ja 2001 tietoja, joten kyseisten vuosien tiedot on kerätty kunkin pankin vuosikertomuk- sesta. Vuoden 2004 jälkeen kaikki tilinpäätökset on tehty Kansainvälisten tilinpäätös- standardien (IFRS) mukaisesti.

3.3 Kannattavuus

Kannattavuutta mitattiin tässä tutkimuksessa ROE- ja ROA- tunnusluvuilla. Molem- mista huomataan samanlaisia yhtäläisyyksiä. Kuviossa 6 on kuvattu jokaisen pankin ROE- arvo kunakin vuonna. Vuosien arvot ovat liitteessä 3. Vuosikymmenen alun jälkeen kaikilla pankeilla tunnusluvut kääntyivät laskuun ja kannattavuus heikkeni. Laskusuhdanne taittui suurimmalla osalla vuoden 2005 jälkeen, jolloin se jatkoi nou- semista vuoteen 2007 asti, jonka jälkeen se taas tippui lähes kaikilla pankeilla. Vuo- sikymmenen alun jälkeen pankkien rahoituskate eli korkotuottojen ja korkokulujen erotus jatkoi laskemistaan. Tähän vaikutti markkinakorkojen aleneminen ennätysal- haisiksi vuoden 2003 puolivälissä, mikä vaikutti korkotuottojen kehitykseen. Vuosina 2003-2004 ROE pysyi kaikilla suunnilleen samana. Matalat korot verottivat pankkien tuloskehitystä, eikä toimintaympäristössä tapahtunut suuria muutoksia. Vuoden 2004 jälkeen korot alkoivat nousta pikkuhiljaa, mikä lisäsi pankkien tuottoja. Samalla kor- kokulut eivät olleet nousseet yhtä nopeasti, mikä lisäsi myös ennestään tuottoja. Vuonna 2007 kaikki pankit tekivät liikevoittoennätyksensä ja pankkien liikevoitto oli parempi kuin koskaan aikaisemmin. Hyvään tulokseen vaikuttivat hyvä yleinen talo- ustilanne ja luottojen kasvu. Vuonna 2008 alkuvuosi jatkui pankeilla vielä hyvänä, mutta viimeisen neljänneksen vaikeudet talouskriisin johdosta pienensi liikevoittoa

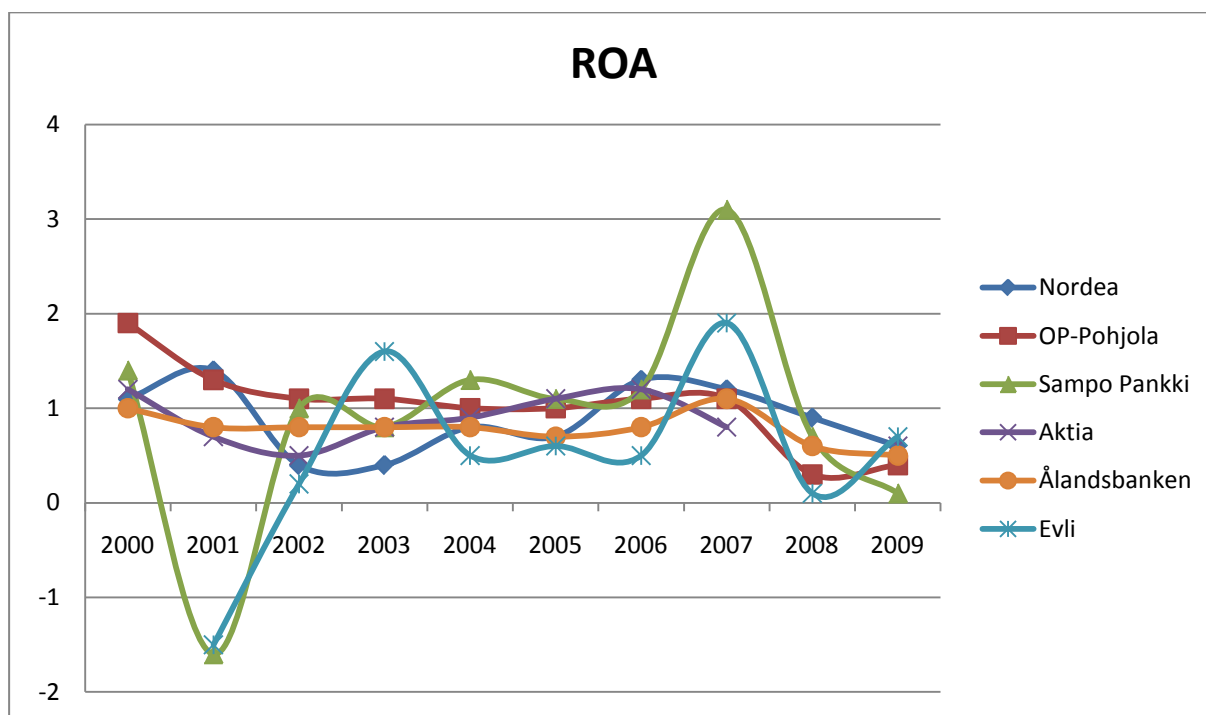
kaikilla pankeilla. Talouskriisi vaikutti rahoituksen saatavuuteen, joka näkyi rahoituksen hinnan kallistumisella. Tämä näkyi myös tunnusluvussa, joka laski vuoteen 2007 verrattuna. Vuosi 2009 jatkui haasteellisena. Liikevoitot jatkoivat laskemistaan monilla ja se heijastui myös kannattavuuden tunnuslukuihin. Suurin syy kannattavuuden heikentymiseen oli luotto- ja arvonalentumistappioiden kasvu. Lisäksi poikkeuksellisen matala korkotaso piti korkokatteet matalina.

Kuvio 6: ROE:n kehitys 2000-luvulla. (Pankkien vuosikertomukset)

Toinen kannattavuuden mittari ROA on kehittynyt hyvin samalla tavalla kuin ROE. Kuvioon 7 on kerätty tutkimuksessa olevien pankkien ROA- arvot. Samat arvot löytyvät liitteestä 4. Suuria muutoksia ei ole tapahtunut ja luvut ovat pysyneet samalla tasolla. Tämä kertoo siitä, että pankit ovat pystyneet pitämään kannattavuuden suurin piirtein samalla tasolla läpi 2000-luvun. Vuosikymmen alkoi melkein kaikilla yli 1 arvolla, mikä kertoo siitä, että liikevoitto oli kehittynyt enemmän kuin tase. Huomiota herättävää on Sampo Pankin negatiivinen luku vuonna 2001. Samana vuonna Leonia yhdistyi Sampon kanssa, jolloin muodostui Sampo Pankki. Pankkien hyvät ROA- arvot vuosina 2006 ja 2007 kertovat erittäin hyvästä kannattavuudestaan. Vuonna 2008 kaikkien ROA laski, mikä kertoo siitä, että talouskriisi vaikutti pankkien kannat-

tavuuteen. Kaikkien ROA- arvo jäi alle 1. Myös vuosi 2009 jatkui samalla linjalla eikä minkään pankin ROA- arvo noussut yli yhden. Yksikään pankki ei siis ollut ROA-tunnusluvulla mitattuna kannattava vertailujakson kahtena viimeisenä vuonna.

Kuvio 7: Pankkien ROA- tunnusluvun kehitys 2000-luvulla. (Finanssivalvonta a, Pankkien vuosikertomukset)

Suurimpien ja pienempien pankkien kannattavuuden vertailussa huomataan, että pankkien koolla ei ole niin suurta merkitystä kannattavuudessa. Sampo Pankki teki kovinta tulosta vuosina 2006 ja 2007, mutta seuraavina tulivat Evli, Aktia ja Ålandsbanken eikä muut suuret eli Nordea ja OP-Pohjola. Muutenkin kaikilla pankeilla oli samanlainen trendi ROE- tunnusluvun kehityksessä. Vuosikymmenen alun jälkeen ROE alkoi heikentyä kaikilla, mutta muuttui keskimäärin vuonna 2006 jälleen jälleen kasvavaksi. Talouskriisin tultua kaikilla pankeilla kannattavuudet heikkenivät. Ålandsbankenin kannattavuus ei kärsinyt juuri ollenkaan talouskriisistä, kun taas Sampo Pankilla se näkyi suurena romahduksena. Myös Evlillä talouskriisi näkyi suurena pudotuksena. ROA -tunnusluvun tippuminen talouskriisin johdosta voidaan selittää liikevoiton heikentymisellä ja samanaikaisesti tapahtuvalla taseen nousulla. Näin tapahtui lähes joka pankilla. Vuonna 2008 taseet nousivat, koska talletukset

kasvoivat epävarman markkinatilanteen johdosta. Samalla pankit myös vahvistivat omaa pääomaa, jotta vakavaraisuus säilyisi, mikä myös kasvatti tasetta.

Gart (1998) tutki tutkimuksessaan miksi Ison-Britannian ja Yhdysvaltojen suurimmat pankit olivat kannattavuudessaan parempia verrattuna Sveitsin ja Saksan suurimpiin pankkeihin. Tutkimuksessa selvitettiin ROE – arvot viideltä vuodelta ja niitä vertailtiin keskenään. Yhdysvalloissa ja Isossa-Britanniassa ROE – arvot liikkuvat keskimäärin 20 % tuntumassa, kun taas Sveitsissä ja Saksassa ROE- arvot oli lähes aina alle 10 %. Mahdollisina syinä tähän eroon nostettiin parempi taloudellinen tilanne kyseisenä ajankohtana Yhdysvalloissa ja Isossa-Britanniassa, korkeampi veroaste Saksassa, erilaiset kirjanpitotavat ja johdon ammattitaidon puute huolehtia voiton tuottamisesta omistajille. Li et. al. (2001) taas tutkivat kiinalaisia pankkeja ja vertailivat niitä eri omistusmuotojen perusteella. Liikevoiton suuruus nähtiin tutkimuksessa olevan suuri tekijä ROA- ja ROE- arvojen muuttumiselle. Jos liikevoitto oli jäänyt pieneksi, niin samalla myös ROA- ja ROE- arvot jäivät pieniksi. Liikevoiton ollessa suuri saivat myös ROA- ja ROE- arvot suuria arvoja.

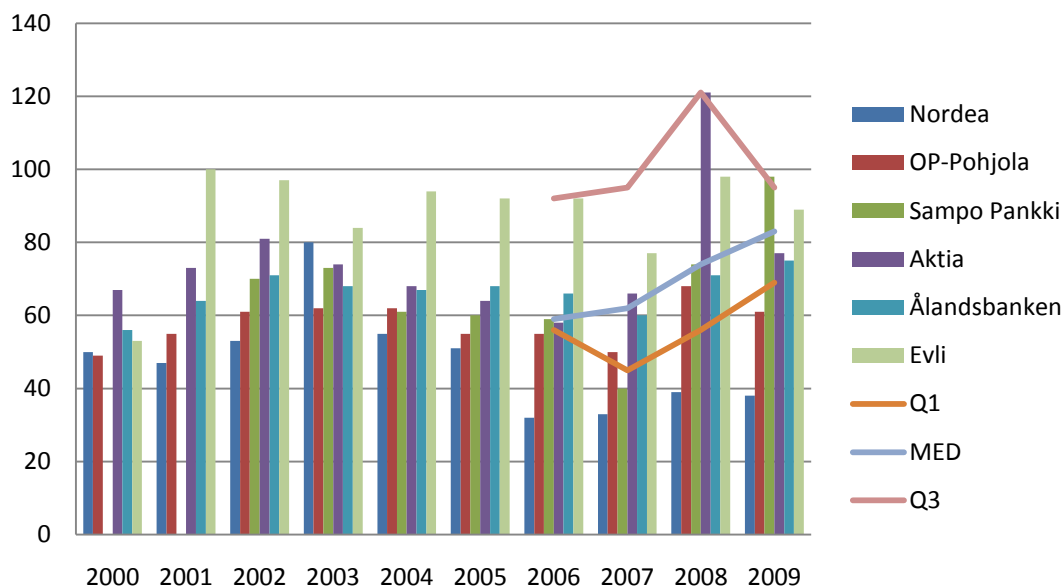
3.4 Tehokkuus

Tehokkuusluku C/I kuvastaa toiminnan tehokkuutta. Kuviossa 8 on kuvattu jokaisen pankin tehokkuusluku kyseisenä vuonna. Kuvioon on myös lisätty tunnuslukujen vertailua helpottavia alakvartiili (Q1), mediaani (Med.) ja yläkvartiili (Q3), jotka jakavat vertailuryhmän lukujonon niin, että 25 % (Q1), 50 % (Med.) tai 75 % (Q3) havainnosta on ilmoitettu arvon alapuolella. Havaintoryhmänä on käytetty liikepankkiryhmää. Nämä luvut helpottavat havaitsemaan talouskriisin vaikutuksia eri pankkien tehokkuuksiin ja huomaamaan, pärjäsivätkö tietyt pankit paremmin kuin toiset. Sen takia vertailuryhmät ovat tilastoitu vain vuodesta 2006-2009.

Hyvänä tehokkuutena pidetään lukua 50, jolloin kulujen suhde tuottoihin on puolet. Tässä tutkimuksessa olevien pankkien tehokkuusluvut nähdään kuvioista 8. Liitteestä 5 löytyvät tarkat arvot. Kuvioista huomataan, että kaikista suurimpien pankkien, Nordean ja OP-Pohjolan, tehokkuusluvut ovat paremmat kuin muilla pankeilla. Tämä kertoo toiminnan suuruudesta johtuvien hyötyjen näkymisen tehokkuusluvussa. Varsinkin Nordea on saanut tehokkuusluvun loppuvuonna todella hyväksi. Samalla näh-

dään, että Nordean tehokkuusluku ei ole noussut lähellekään niin paljon talouskriisin tultua kuin muilla pankeilla. Tämä kertoo siitä, että Nordea on osannut karsia kuluja lähes samassa suhteessa kuin tuotot ovat laskeneet. Kuviosta nähdään samanlainen trendi kuin kannattavuuden tunnusluvuissa. Tunnusluku heikkenee keskimääräisesti aina vuoteen 2003 asti, jolloin se kääntyy laskemaan eli kohti parempaa. Vuonna 2008 huomataan talouskriisin vaikutukset, kun C/I nousee kaikilla. Aktialla ja Sampo Pankilla se nousee huomattavasti verrattuna edellisen vuoden lukuihin, mikä kertoo haasteellisesta vuodesta. Kuitenkin vuonna 2009 kaikki tutkimuksessa olevat pankit, paitsi Sampo Pankki ja Evli, ovat alle mediaanin, eli ne ovat pärjänneet paremmin kuin 50 % vertailuryhmän pankeista.

Kulut/Tuotot

Kuvio 8: Pankkien C/I-tunnusluvun kehitys 2000-luvulla. (Finanssivalvonta a, Pankkien vuosikertomukset)

Tehokkuusluvussa huomataan hyvinkin selvästi suurien pankkien volyymiedut verrattuna muihin pankkeihin. Nordea ja OP-Pohjola lähes joka vuosi kaikista tehokkaimpia pankeja eikä talouskriisi vaikuttanut niihin tehokkuuden näkökulmasta yhtä paljon kuin muihin. Tämä voisi kertoa pankin koon tuomista etuuksista tehokkuuteen. Talouskriisin vaikutuksista tehokkuuteen nähdään, että kaikilla pankeilla tehokkuus kärsi talouskriisin tultua, ja monilla se jatkoi heikentymistään myös vuonna 2009.

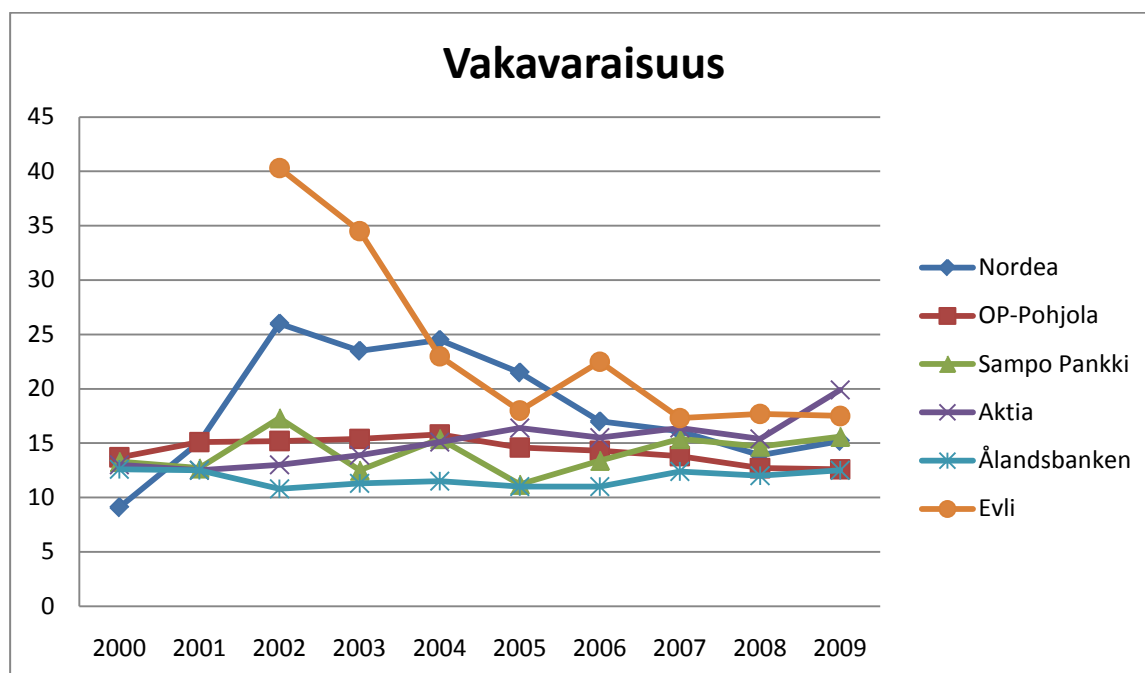
Wood (2007, 31) tutki pankkien tehokkuuksia ja toteaa, että hyvä tehokkuus on pankille tärkeää sillä tehokkaat pankit pystyvät muokkautumaan nopeammin uusiin trendeihin sekä muuttamaan suuntaansa, kun taas epätehokkailla pankeilla kestää huomattavasti paljon enemmän aikaa suunnan muuttamiseen ja uusiin trendeihin muuttamiseen. Sufian et. al. (2009,135-136) tutkivat taas islamilaisia pankkeja ja niiden tehokkuuksia. He löysivät positiivisen suhteen hyvälle tehokkuudelle ja koolle, kapitalisoinnille sekä lainojen intensiteetille. He myös toteavat, että kaikista tehokkaimmat pankit näyttävät olevan myös kaikista kannattavimpia pankkeja.

3.5 Vakavaraisuus

Vakavaraisuutta mitattiin vakavaraisuussuhdeluvulla ja omavaraisuusasteella. Vakavaraisuus on pankeille tärkeää ja viranomaiset valvovat, että se on tarpeeksi korkealla tasolla. Kansainvälisen järjestelypankin yhteydessä toimiva niin sanottu Baselin komitea on antanut suosituksen vakavaraisuudelle. Sen mukaan pankeilla on oltava omia varoja vähintään kahdeksan prosenttia pankin riskipainotettujen saamisten, sijoitusten ja taseen ulkopuolisten erien määrästä. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että pankin on esimerkiksi 1000 euron luottoa myönnettäessä varattava pääomapuskuria 80 euroa.

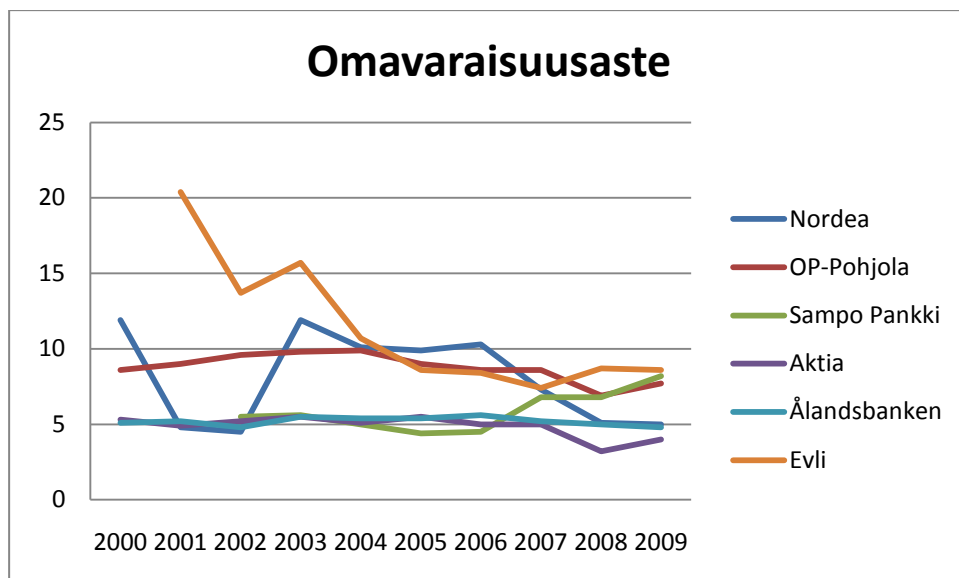
Kuviossa 9 on kuvattu tutkimuksessa olevien pankkien vakavaraisuussuhdeluvut. Tarkat arvot löytyvät liitteestä 6. Kaikilla pankeilla on ollut riittävä vakavaraisuus koko 2000-luvun. Verrattuna kannattavuuslukuihin, pankeilla ei ollut minkäänlaista romahdusta vuonna 2008, vaan muutokset olivat varsin pieniä. Talouskriisi ei siis vaikuttanut vakavaraisuuteen juuri ollenkaan. Muutenkin vakavaraisuudesta on huolehdittu varsin hyvin. Isoista pankeista Nordealla oli varsin hyvä vakavaraisuussuhdeluku vuosikymmenen alussa. Tämä kertoo siitä, että heillä oli hyvinkin paljon omaa pääomaa puskurina luotonannoille. Pienemmistä pankeista Evlillä oli huomattavan suuri vakavaraisuus, joka johtuu todennäköisesti siitä, että sen toiminta on suurissa määrin pienempi kuin muilla pankeilla ja siten ne ovat pystyneet saamaan paremman vakavaraisuuden. Ålandsbankenin ja OP-Pohjolan vakavaraisuussuhdeluvut ovat hyvin tasaisia, eikä muutoksia ole tapahtunut. Tämä kertoo näiden pankkien luotettavuudesta ja tasapainoisesta toiminnasta. Aktia on parantanut vakavaraisuussuhdelukua

tasaisesti koko vuosikymmenen, mikä viestittää toiminnan parantumisesta vakavaraisuuden näkökulmasta. Sampo Pankki on myös pitänyt vakavaraisuuden riittävän hyvällä tasolla ja viimeisenä kolmena vuotena vakavaraisuus on pysynyt käytännössä samana, mikä osoittaa toiminnan tasapainosta.

Kuvio 9: Pankkien vakavaraisuussuhdelukujen kehitys 2000-luvulla. (Finanssivalvonta a, Pankkien vuosikertomukset).

Omavaraisuusaste pankkitoimialalla on hyvinkin pieni verrattuna muihin toimialoihin. Tämä johtuu pitkälti siitä, että pankkien omasta pääomasta yli 90 % on velkaa yleisölle ja muille luottolaitoksille. OP-Pohjola ja Ålandsbanken ovat pitäneet omavaraisuusasteen hyvinkin samoilla luvuilla koko vuosikymmenen, mikä kertoo jälleen heidän vakaasta toiminnasta. Sampo Pankki on pystynyt parantamaan omavaraisuutta loppuvuosikymmenellä, mikä edesauttaa riskien kohtaamisessa. Nordean omavaraisuus on taas heikentynyt. Nordea järjestikin omavaraisuusasteen nostamiseksi osakeannin vuonna 2009. Evlillä näyttää olevan suurin omavaraisuusaste alkuvuosikymmenellä. Pienenä yrityksenä se näyttää suosivan oman pääoman käyttöä velan sijasta. Evlin omavaraisuudesta huomataan myös toiminnan laajentuminen, sillä talletuksien määrä on kasvanut huomattavasti, mikä näkyy taseen kasvussa ja siten omavaraisuusasteessa.

Kuvio 10: Pankkien omavaraisuusasteen kehitys 2000-luvulla. (Pankkien vuosikertomukset).

Pankkien vakavaraisuusluvuista nähdään, että Suomessa pankkien vakavaraisuus on hyvällä tasolla, ja myöskään talouskriisin aikana siihen ei ole tullut suuria muutoksia. Vakavaraisuusluvuissa ei nähdä isoja eroja isoilla ja pienillä pankeilla, vaan syyt niiden muuttumiseen ovat erilaisia. Suurempi huoli pankkien vakavaraisuuteen kansainvälisillä markkinoilla on näkynyt Suomessa vakavaraisuuden parantumisella. Omavaraisuusasteen näkökulmasta katsottaessa tilanne on kohtuullinen. Omia pääomia ei näytä olevan liian vähän, vaan pankeilla näyttää olevan tarpeeksi puskuria riskien kattamiseen.

4. Johtopäätökset ja yhteenveto

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää kuinka pankkien taloudellinen suorituskyky oli kehittynyt 2000-luvulla. Tutkimukseen valittiin kuusi suurinta henkilöstömäärältään olevaa liikepankkia, joita tutkittiin viiden eri tunnusluvun avulla. Tunnusluvuista kaksi liittyi kannattavuuteen, yksi tehokkuuteen ja kaksi vakavaraisuuteen. Alaongelmina oli tarkoitus selvittää vaikuttiko talouskriisi suorituskyvyn kehitykseen ja oliko pankin koolla väliä suorituskyvyn kehitykseen ja talouskriisistä selviämiseen.

Tutkimuksessa olevien pankkien kannattavuus oli hyvällä tasolla melkein koko 2000-luvun. Varsinkin vuosien 2004-2007 talouskehityksen vakaa kasvu loi hyvän kannattavuustason pankeille, mikä edesauttoi talouskriisistä selviämiseen. Vuosina 2008 ja 2009 ainoastaan Ålandsbanken pystyi pitämään ROE- arvon yli 10 %, mikä on merkki kannattavalle pankille. Millään pankilla ROA- arvo ei ylittänyt arvoa 1 vuosina 2008 ja 2009, mikä kertoo talouskriisin vaikutuksista nimenomaan kannattavuuteen. Myöskään ei pystytty havaitsemaan eroja kannattavuudessa isompien ja pienempien pankkien välillä.

Pankkien tehokkuudessa pankkien koolla näytti olevan merkitystä. Yleisesti ottaen kaikista isoimmat pankit, Nordea ja OP-Pohjola, olivat kaikista tehokkaimpia koko 2000-luvun. Talouskriisin tultua tehokkuudet heikentyivät, mikä johtui tuottojen hitaammasta kasvusta ja kulujen kasvusta. Heti seuraavana vuonna tehokkuusluvut paranivat suurimmalla osalla pankeista, mikä viestittää pankkien hyvästä reagoinnista kriisiin ja siitä, että kriisi ei liiemmin vaikuttanut pankkien taloudelliseen tilanteeseen.

Vakavaraisuutta katsottaessa voidaan todeta suomalaisten pankkien olevan hyvinkin vakavaraisia. Millään pankilla talouskriisi ei aiheuttanut ongelmia vakavaraisuuteen. Talouskriisin tultua vuonna 2008 vakavaraisuus heikkeni, mutta säilyi silti hyvällä tasolla. Vuonna 2009 vakavaraisuus yleisesti ottaen kohentui, mikä kertoo suomalaisten pankkien olevan vakaalla ja vahvalla pohjalla.

Yleisesti ottaen voidaan katsoa talouskriisin vaikuttaneen pankkien taloudelliseen suorituskykyyn, sillä kannattavuuden ja tehokkuuden tunnusluvut heikkenivät lähes kaikilla tutkimuksessa olevilla pankeilla. Kuitenkin huomattiin, että ennen talouskriisin

tultua pankit olivat hyvin vakaalla pohjalla ja monet tunnusluvut olivat erinomaisella tasolla. Huomattiin, että talouskriisi ei tuonut ylitsepääsemättömiä vaikeuksia pankeille, vaan siitä näytetään selvinneen hyvinkin nopeasti. Tähän vaikutti pankkien hyvä ja vakaa taloudellinen tilanne ennen kriisiä. Pankkien koolla ei nähty suurta merkitystä taloudellisen suorituskyvyn kehittymiselle. Ainoa tunnusluku, josta pystyi huomaamaan pankin koon merkitystä, oli tehokkuus- tunnusluku, jossa kaikista suurimpien pankkien, Nordean ja OP-Pohjolan, tehokkuus oli lähes joka vuosi paremmat kuin muilla. Muuten tutkimuksessa ei havaittu koon merkitystä eri tunnuslukuihin.

Tutkimuksen pieni koko ja tunnuslukutietojen kokoaminen eri aineistoista heikentää tutkimuksen luotettavuutta. Tutkimus oli verrattain pieni pintaraapaisu aiheeseen, joten suurimpia johtopäätöksiä tästä ei siis voida tehdä. Tutkimus antaa kuitenkin osviittaa siihen, miten pankkien taloudellinen suorituskyky on kehittynyt Suomessa, ja kuinka talouskriisi vaikutti siihen. Lisätutkimusaiheina voisivat olla kansainvälisen näkökulman ottaminen tutkimukseen mukaan. Tutkimuskohteina voisivat olla esimerkiksi Islannin ja Irlannin pankit ja samalla voisi tutkia, onko Suomen pankeilla pelkoa joutua samankaltaiseen tilanteeseen. Pankkitoimiala on murroksessa, sillä siellä on tapahtunut suuria rakenteellisia muutoksia valtioiden kasvatettua omistuksiaan huomattavasti. Finanssiala on muutenkin muutoksien kourissa, joten tulevaisuuden muutoksiin pitää olla varautunut.

Lähdeluettelo

Aktia Pankki Oyj Aktia Pankki Oyj:n vuosikertomukset 2000-2009.

Beaver, W.H. (1966) Financial ratios as predictors of failure. Empirical Research in Accounting: Selected Studies.

De Wet & Du Toit (2007) Return on equity: A popular, but flawed measure of corporate financial performance. South African Journal of Business Management. Vol. 38, No.1, 59-69.

Evli Pankki Oyj Evli Pankki Oyj: n vuosikertomukset 2000-2009

Gart. A (1998) Why Do Large U.S. Banks Outperform Their European Counterparts? Studies in Economics and Finance. Bradford Vol. 19, Iss. 1;

Gilman, S. (1925) Analyzing Financial Statements. The Ronald Press Company

Hickman, W. (1958) Corporate Bond Quality And Investor Experience. Princenton University Press

Holdren, G.C. (1964) Lifo and ratio analysis. The Accounting Review. January. 70-85

Horrigan, J. 1968. A Short History of Financial Ratio Analysis. Accounting Review Apr68, Vol. 43 Issue 2, p284-294

Kontkanen E. (2008) Pankkitoiminnan käsikirja. Vammala, FINVA

Laitinen, E. K.(1986) Yrityksen tunnuslukuanalyysi. Saarijärvi, Yritysinnovaatio

Laitinen, E.K. (1989) Yrityksen talouden mittarit. Espoo, Weilin+Göös

Lehtiö, S. (2004) Suomen pankkikriisin taustatekijät, luonne ja kriisinhoito erityisesti säästöpankeissa. Turun kauppakorkeakoulun julkaisuja. Sarja/Series A-1:2004.

Li, S; Liu, F; Liu, S & Whitmore, G.A. (2001) Comparative Performance of Chinese Commercial Banks: Analysis, Findings and Policy Implications. Review of quantitative finance and accounting. Shanling Vol:16 No:2 Sivu:149

Merwin, C.L. (1942) Financial small corporations: In Five Manufacturing Industries, 1926-36. National Bureau of Economic Research

Niskanen, J & Niskanen, M. (2003) Tilinpäätösanalyysi. Helsinki, Edita

Nordea Pankki Suomi Oyj Nordea Pankki Suomi Oyj:n vuosikertomukset 2000-2009

Monteiro, A. (2006) A quick guide to financial ratios. The Citizen, Moneyweb Business Insert, 6 May 3.

OP-Pohjola OP-Pohjolan vuosikertomukset 2000-2009

Rouvinen, P. & Ylä-Anttila, P. (toim.) (2010) Kriisin jälkeen. Helsinki, Taloustieto.

Salmi, I. (2006) Mitä tilinpäätös kertoo. Edita Publishing

Sampo Pankki Oyj Sampo Pankki Oyj:n vuosikertomukset 2000-2009

Sanzo, R. (1960) Ratio analysis for small business. Small Business Management Series No. 20. Small Business Administration. USA.

Saulnier, R; Halcrow, H & Jacoby, N. (1958) Federal Lending and Loan Insurance. Princeton University Press

Sufian, F; Noor; M.A & Noor, M (2009) "The determinants of Islamic banks' efficiency changes: Empirical evidence from the MENA and Asian banking sectors", International Journal of Islamic and Middle Eastern Finance and Management, Vol. 2 Iss: 2, pp.120 – 138

Wood, M. (2007) Defining What Makes a Bank Highly Efficient. Bank accounting & finance Vol: 21 No: 1 29 -34

Ålandsbanken Abp Ålandsbanken Abp:n vuosikertomukset 2000-2009

Sähköiset julkaisut:

Elinkeinoelämän keskusliitto (2010) Bruttokansantuotto eri maissa. [verkkodokumentti]. Saatavissa:

http://www.ek.fi/www/fi/talous/tietoa_Suomen_taloudesta/kuvat/tal1.pdf

Finanssivalvonta a. Tilinpäätöksen avainluvut 2002-2009 [finanssivalvonnan www-sivuilta] [viitattu 3.11.2010]. Saatavissa:

<http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Tilastot/Tilinpaaatokset/Pages/tilinpaaatokstenavainluvut.aspx>

Finanssivalvonta b. Tietoa finanssivalvonnasta [finanssivalvonnan www-sivuilta] [viitattu 3.11.2010]. Saatavissa:

<http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Fiva/Pages/Default.aspx>

Finanssivalvonta c. Standardi 3.1 [finanssivalvonnan www-sivuilta] [viitattu 3.11.2010]. Saatavissa:

http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Saantely/Maarayskokoelma/Rahoitussektori/3_Tilinpaaatos_ja_toimintakertomus/Documents/3.1.std4.pdf

Finanssialan Keskusliitto a. [finanssialan keskusliiton www-sivuilta] [viitattu 3.11.2010]. Saatavissa: <https://www.pankkiyhdistys.fi/>

Finanssialan Keskusliitto b. [finanssialan keskusliiton www-sivuilta] [viitattu 3.11.2010]. Saatavissa: https://www.pankkiyhdistys.fi/www/page/fk_www_6151

Pankit Suomessa 2002 Finanssialan keskusliitto julkaisuja. [PDF-tiedosto finanssialan keskusliiton www-sivuilla] [viitattu 30.11.2010]. Saatavissa:

https://www.pankkiyhdistys.fi/www/page/fk_www_6151

Pankit Suomessa 2009 Finanssialan keskusliiton julkaisuja. [PDF-tiedosto finanssialan keskusliiton www-sivuilla] [viitattu 30.11.2010]. Saatavissa:

https://www.pankkiyhdistys.fi/www/page/fk_www_6151

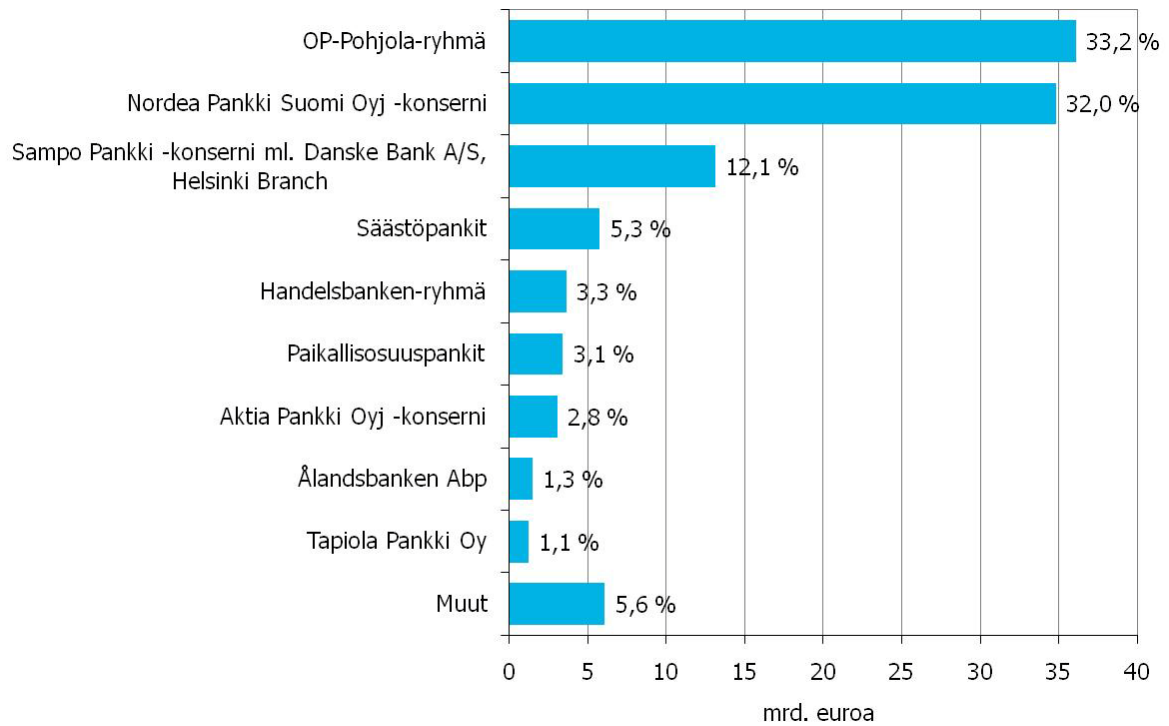
Taloussanomien Taloussanakirja: Maksuvalmius [taloussanomien www-sivuilta] [viitattu 3.11.2010]. Saatavissa:

<http://www.taloussanomien.fi/porssi/sanakirja/termi/maksuvalmius/0>

Tilastokeskus (2010) Viennin kehitys 2000-2009 [tilastokeskuksen www-sivuilta]
[viitattu 3.11.2010]. Saatavissa: http://www.stat.fi/artikkelit/2010/art_2010-09-07_003.html?s=0

LIITTEET

Liite 1: Yleisön euromääräiset talletukset, markkinaosuudet 31.12.2009. (Pankit Suomessa 2009)

Liite 2: Pankkien koko. (Pankit Suomessa 2009)

Suomalaiset pankit / pankkikonsernit	Pankit	Tase, milj. €	Henkilöstö (konserni)	Konttorit (talletuspankit)
OP-Pohjola-ryhmä	223	80 430	12 504	583
Nordea Pankki Suomi Oyj	1	221 165	10 048	308
Sampo Pankki ¹⁾	1	24 868	2 702	121
Aktia-konserni	1	10 556	1 409	72
Säästöpankit	35	7 060	1 223	215
Ålandsbanken Abp ²⁾	1	3 379	772	28
Paikallisosuuspankit	42	4 123	734	142
Evli Pankki Oyj	1	691	287	3
FIM Pankki Oy ³⁾	1	266	190	7
S-Pankki Oy	1	2 689	168	1
Tapiola Pankki Oy	1	1 389	159	53
eQ Pankki Oy ⁴⁾	1	342	77	1
Sofia Pankki Oyj	1		76	2
Suomen Asuntohypo- pankki Oy ⁵⁾	1	703	24	1
SEB Gyllenberg Private Bank Ab ⁶⁾	1		1	1
Yhteensä	312		30 374	1 538

Liite 3: ROE- tunnusluvun kehitys 2000-luvulla. (Pankkien vuosikertomukset)

<u>ROE</u>	<u>Nordea</u>	<u>Op-Pohjola</u>	<u>Sampo</u>	<u>Aktia</u>	<u>Evli</u>	<u>Ålandsbanken</u>
2000	21,9	24,9	10	23,1	41,9	19,1
2001	28,3	14,6		13,5	-5,2	14,6
2002	9,3	11,9	14,3	7,2	-6,1	11,5
2003	7,5	11,5	11,3	11,1	9,3	11,4
2004	5,5	12	16,6	11,2	5,3	9,9
2005	5,6	11,2	18,5	16,3	11	12,5
2006	10	12,1	24,5	16,8	9,7	13,3
2007	11,2	13,7	44,8	17,9	18,5	16,4
2008	12,1	4,1	6,9	1,8	-1,8	10,7
2009	9	5,9	0,9	8,7	6,3	17,8

Liite 4: ROA- tunnusluvun kehitys 2000-luvulla. (Finanssivalvonta a)

<u>ROA</u>	<u>Nordea</u>	<u>Op-Pohjola</u>	<u>Sampo</u>	<u>Aktia</u>	<u>Evli</u>	<u>Ålandsbanken</u>
2000	1,1	1,9	1,4	1,2		1
2001	1,4	1,3	-1,6	0,7	-1,5	0,8
2002	0,4	1,1	1	0,5	0,2	0,8
2003	0,4	1,1	0,8	0,8	1,6	0,8
2004	0,8	1	1,3	0,9	0,5	0,8
2005	0,7	1	1,1	1,1	0,6	0,7
2006	1,3	1,1	1,2	1,2	0,5	0,8
2007	1,2	1,1	3,1	0,8	1,9	1,1
2008	0,9	0,3	0,7		0,1	0,6
2009	0,6	0,4	0,1	0,6	0,7	0,5

Liite 5: Tehokkuus- tunnusluvun kehitys 2000-luvulla. (Finanssivalvonta a)

<u>C/I</u>	<u>Nordea</u>	<u>OP- Pohjola</u>	<u>Sampo</u>	<u>Aktia</u>	<u>Ålandsbanken</u>	<u>Evli</u>	<u>Q1</u>	<u>MED</u>	<u>Q3</u>
2000	50	49		67	56	53			
2001	47	55		73	64	100			
2002	53	61	70	81	71	97			
2003	80	62	73	74	68	84			
2004	55	62	61	68	67	94			
2005	51	55	60	64	68	92			
2006	32	55	59	58	66	92	56	59	92
2007	33	50	40	66	60	77	45	62	95
2008	39	68	74	121	71	98	56	74	121
2009	38	61	98	77	75	89	69	83	95

Liite 6: Vakavaraisuussuhde- tunnusluvun kehitys 2000-luvulla. (Finanssivalvonta a)

<u>Vakavaraisuus</u>	<u>Nordea</u>	<u>OP- Pohjola</u>	<u>Sampo</u>	<u>Aktia</u>	<u>Ålandsbanken</u>	<u>Evli</u>
2000	9,1	13,7	13,3	13	12,6	
2001	15,1	15,1	12,7	12,5	12,5	
2002	26	15,2	17,3	13	10,8	40,3
2003	23,5	15,4	12,5	13,9	11,3	34,5
2004	24,5	15,8	15,4	15,1	11,5	23
2005	21,5	14,6	11,2	16,4	11	18
2006	17	14,3	13,4	15,5	11	22,5
2007	16,1	13,8	15,4	16,4	12,4	17,3
2008	13,9	12,7	14,7	15,4	12	17,7
2009	15,2	12,6	15,6	19,9	12,5	17,5

Liite 7: Omavaraisuusaste- tunnusluvun kehitys 2000-luvulla. (Pankkien vuosikertomukset)

<u>Omavaraisuus</u>	<u>Nordea</u>	<u>OP- Pohjola</u>	<u>Sampo</u>	<u>Aktia</u>	<u>Ålandsbanken</u>	<u>Evli</u>
2000	11,9	8,6	5,8	5,3	5,1	
2001	4,8	9		4,9	5,2	20,4
2002	4,5	9,6	5,5	5,2	4,8	13,7
2003	11,9	9,8	5,6	5,5	5,5	15,7
2004	10,1	9,9	5	5,1	5,4	10,7
2005	9,9	9	4,4	5,5	5,4	8,6
2006	10,3	8,6	4,5	5	5,6	8,4
2007	7,3	8,6	6,8	5	5,2	7,4
2008	5,1	6,9	6,8	3,2	5	8,7
2009	5	7,7	8,2	4	4,8	8,6